

FØRSTE STEG

NR. 2 / 2020

Et tidsskrift for barnehagelærere
fra Utdanningsforbundet

*Men i barnehagen til Aras
og Mathilde jobber de mye
med likestilling*

Tema: Likestilling

Nei, gutter og jenter er IKKE likestilt i barnehagen

**BLI MED
PÅ LEKEN**

ni nye datoer

Foto: Knut Rune Johansson

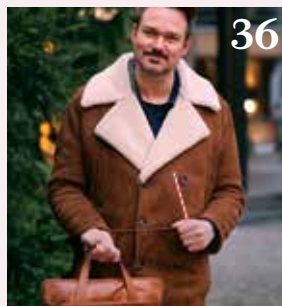
Les mer og bestill på
barnehagebutikken.no

26

06

36

Tema: Likestilling blant barnehagebarn

- 18** De ansatte i barnehagen behandler gutter og jenter forskjellig, viser studier
- 24** Dette bør gjøres for økt likestilling blant barnehagebarn
- 26** Gutter og jenter i islandske barnehager skal bli mer likestilte ved å leke hver for seg
- 32** Bakken er Norges eneste kjønnsdelte barnehage

Reportasjer

- 14** Koronakrisen: Barnehagelærer Cecilie Kjus er sikkerhetsvakt på sykehuset
- 16** Koronakrisen: Ansatte dro hjem med bursdagskrone til barnet
- 31** Berit Bae får prestisjetung utmerkelse
- 38** Victoria (4) lærer fire språk i barnehagen på Gran Canaria

Fag og forskning

- 50** Språkstimulering: «Men eg er påpasseleg med å ikkje drive undervising, altså!» **Anne Marta V. Vadstein**
- 54** Det er viktig med likeverdig samarbeid om praksisstudentene **Gry Hjortdal og Berit Oddrunn Sletten**
- 58** I en helhetlig tilnærming til læring er omsorg i sentrum **Marit Bøe, Gerd Sylvi Steinnes, Karin Hognestad, Hege Fimreite og Thomas Moser**
- 62** «Turisttilnærming» i flerkulturell pedagogikk kan være en god start **Kristin Rostad Gangstad**

Meninger

- 66** På liksom: Appelsinskall til begjær **Morten Solheim**
- 70** Debatter fra idébroen for barnehagen **Svein Helge Grødem**

HVER GANG

- 4** Leder
- 6** Barnehagen min: Førresfjorden barnehage
- 10** Nyhetsblikk
- 12** Sideblikk: **Bente Bolstad**
- 17** Juss: Dette har du krav på om du blir syk i ferien **Jorun Bjerke**
- 36** Mitt barnehageminne: **Tore Pettersen**
- 43** Styrerblikk: **Lavdim Alihajdaraj**
- 44** Portrett: Ann Mari Milo Lorentzen
- 48** Lekelyst: Lag et skattkammer **Trude Anette Brendeland**
- 53** Min doktorgrad: Ole Johan Sando
- 57** Studentblikk: **Siv-Terese Omland**
- 65** Nye bøker
- 69** Kontaktforum barnehage: Vi må tørre å erkjenne at vi behandler gutter og jenter ulikt **Ann Mari Milo Lorentzen**

SAGT I DETTE TIDSSKRIFTET

«Det skulle vært tre år på førskole. I stedet begynner seksåringene på skole. Dét er synd, for det vi lærte som førskolebarn er jo det viktigste i livet.»

TORE PETTERSON PÅ SIDE 37

En hverdag på vent

Når denne utgaven ferdigstilles, er vi alle i en unntakstilstand som følge av koronakrisen. Barnehagene har vist stor endringsvilje og har vært med i vår nasjonale dugnad ved å tilby alt fra døgnåpne barnehager til aktiviteter som barna kan gjøre hjemme. Barnehagelærer Cecilie Kjus har stilt opp som sikkerhetsvakt på sykehus under krisen. Da barnehagene måtte stenge, kjørte ansatte i Hoppensprethallen barnehage rundt og overrasket barna med krone på bursdagen.

Når vi igjen får hverdagen tilbake, er likestilling blant barnehagebarn et viktig tema å ta tak i. «Så fin genser du har.» «Den buksa var jammen tøff.» Sier jeg nesten uten å tenke på det til niesen i den nye genseren eller minstemann i ny bukse. Vi som vokste opp på 70- og 80-tallet har tatt likestilling som en selvfølge i utdanning, jobb og privatliv. Likevel er vårt språk og handlinger preget av kjønns-typiske forventninger til gutter og jenter. Vi sier «guttejente» om tøffe jenter som hater kjoler og er røffe i språket. Har du noen gang hørt ordet «jentegutt?»

Det er ikke bare vi foreldre som bidrar til å opprettholde de tradisjonelle kjønnsforventningene. Også ansatte i barnehagen gjør det, ifølge NOU: 19 *Jentrom, gutterom og mulighetsrom*. Styrerne mener de har god kontroll på arbeidet med likestilling, og de ansatte mener de ikke forskjellsbehandler ut fra kjønn, ifølge rapporten. Likevel viser andre studier fra Universitetet i Stavanger at jenter som leker Batman, får beskjed om å slutte, mens gutter som leker med dukker, får ros, ifølge forskerne. Allerede for 30 år siden oppdaget islandske Margrét Pála at barnehagene bidro til å fastholde tradisjonelle kjønnsroller. Derfor startet hun Hjalli-barnehager med sin oppsiktsvekkende kjønnsdelte pedagogikk. Jentene og guttene går på hver sin avdeling. Jentene trener på mot og selvtillit og guttene på omsorg og empati. Målet er å frigjøre barna fra begrensningene om hvordan en «riktig jente» og «riktig gutt» skal være. Pála mener denne likestillingspedagogikken aldri har vært viktigere enn nå.

Regjeringen har satt ned et utvalg som skal se på hva norske barnehager og skoler kan gjøre for at jenter og gutter ikke skal forskjellsbehandles. Utvalget mener kjønn og likestilling må inn i lærerutdanningen, og at ansatte må få mer kunnskap. Dette er viktige grep for å gjøre noe med kjønnsforskjellene. Men like viktig er det å få frem våre kjønnsstypiske forventninger til gutter og jenter i den offentlige debatten. Vi som er oppvokst i likestillingsgenerasjonen, må tørre å innrømme at det ennå er et stykke igjen til våre barn *faktisk* er likestilte. Det er vårt ansvar å gjøre noe med det. Det handler ikke om at gutter og jenter skal bli like. Det handler om at de skal ha likeverdige muligheter. Vi kan jo først slutte med å omtale tøffe jenter som tør si ifra, som guttejenter, og fremstille gutter som viser følelser, som feminine.

Du kan lese flere saker om koronakrisen på utdanningsnytt.no/forste-steg.

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. Facebook.com/forstesteg

Line

Line Fredheim Storvik

Ansvarlig redaktør
line@utdanningsnytt.no

FOTO: BJØRN INGE KARLSEN

FØRSTE STEG

NR. 2 / 2020

Ansvarlig redaktør

Line Fredheim Storvik
line@utdanningsnytt.no
930 42 094

ANNONSER

Mona Jørgensrud
mj@hsmmedia.no
901 19 121

ABONNEMENT

Hilde Aalborg
abonnment@utdanningsnytt.no
911 99 989

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no
Post: Første steg, Utdanningsforbundet,
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Mediamania,
mediamania.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

Bekreftet opplag: 31 051 ifølge

Fagpressens Mediekontroll

Utgiver: Utdanningsforbundet

Utgivelsesdato: Første steg nr. 2 2020:
29. mai.

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel følger seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsiden:

Aras Norvilas og Mathilde Stubberød-Nilsen
FOTO: Marianne Otterdahl-Jensen
Første steg nr. 3 2020 kommer
9. oktober

VARIERT OG SUNN MAT LEVERT DIREKTE TIL BARNEHAGEN

Mat for minsten er et abonnement på frukt og ferdiglagde lunsjretter for barnehager. Menyen er variert, smakfull og ernæringsmessig godt sammensatt av sesongens råvarer. Måltidene bidrar til et variert og sunt kosthold, inspirerer til aktivitet og matglede som skal skape et godt grunnlag for de minste.

Med direkte levering til barnehagen, sparer de ansatte tid og kan fokusere mer på den gode stunden rundt måltidet.

Bestill enkelt på matforminsten.no

"BARNA KOMMER HJEM
FRA BARNEHAGEN OG
PRATER OM MATEN"

ESPIRA SNURREFJELLET BARNEHAGE

Priser for abonnement:

5 lunsjretter pr. uke - 395,- pr. mnd

4 lunsjretter pr. uke - 365,- pr. mnd

3 lunsjretter pr. uke - 325,- pr. mnd

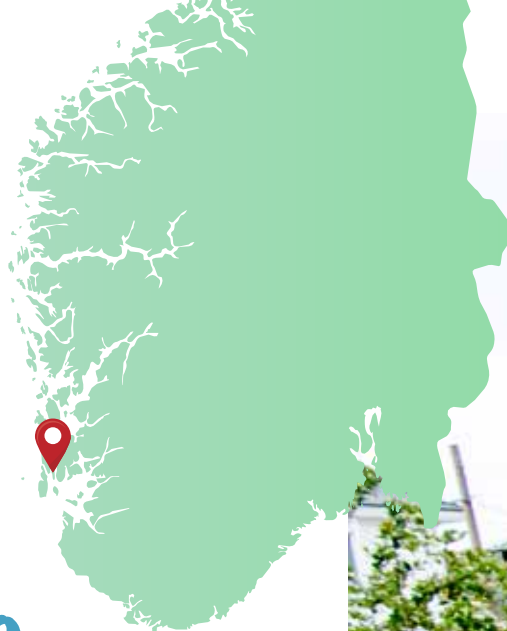
Alle abonnemang inkluderer 5 dager med frukt pr. uke.

BESTILL ENKELT PÅ

WWW.MATFORMINSTEN.NO

ASKO
SERVERING

Førresfjorden barnehage,
Tysvær kommune utenfor
Haugesund

HIT KOMMER flyktningbarna

Flyktningbarna i denne barnehagen har språkgrupper på arabisk. Foreldrene lærer om ullklær og at **det er trygt å ha barna ute året rundt.**

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: JAN INGE HAGA

Førresfjorden barnehage i Tysvær kommune har barn fra 12 ulike land. De fleste flyktningene kommer fra Kurdistan, Syria og Palestina.

– Derfor er det bra vi har barne- og ungdomsarbeider Krishma Saleh her, sier styrer Anne Karin B. Nesse. Krishma er opprinnelig kurdisk lærer, men kom til

Norge i 1997, og snakker både arabisk, kurdisk og norsk.

MÅ LÆRE OM ULLTØY

Tysvær kommune har ikke flyktningmottak, men gir familiene bolig, introduksjonskurs for foreldre og barnehageplass. Styreren i Førresfjorden barnehage og en ansatt, vanligvis Krishma, går på hjemmebesøk til de nyankomne.

– Jeg opplever at familiene blir glade når vi kommer, sier Krishma.

– Vær, språk, kultur og mat kan kjennes fremmed. Mange er ikke vant til at barn er ute hele året. Det kan være vanskelig å skjønne at et tynt ullplagg er varmere enn tykke, syntetiske klær, forteller Krishma.

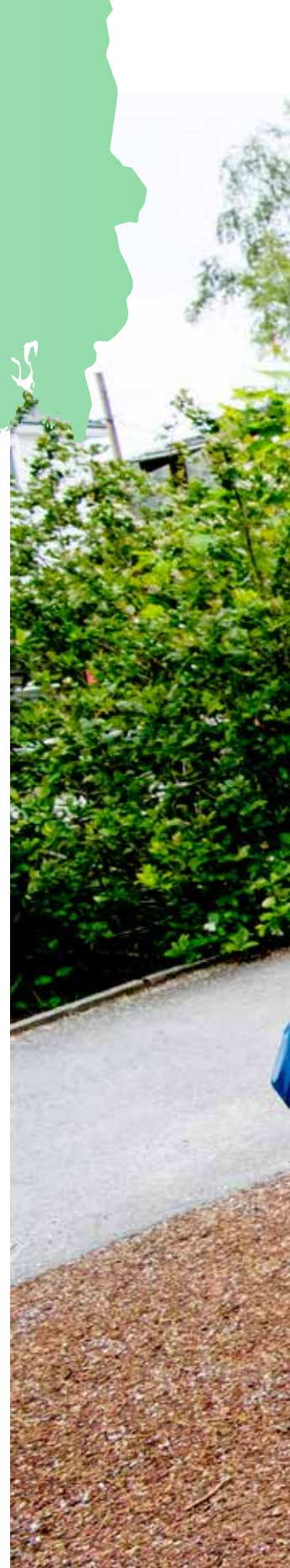
Styrer Anne Karin forteller om et godt samarbeid med Voksenopplæringen. Hun har blant annet vært der og vist frem hvilke klær som egner seg i norske barnehager.

ULIKE OPPLEVELSER FRA FLUKTEN

Hva barna har opplevd på sin flukt til Norge, er forskjellig. De ansatte har tidligere hørt barn snakke om det å bli drept i krig eller bli skutt. Men barna som går

INNESKO: Foreldrene til flyktningbarna lærer fort at det i Norge er stor forskjell på inne- og utesko.

«Vi tar selvfølgelig like mye hensyn til de etnisk norske barna. Det viktige er å se det enkelte barnet og dets behov.»

I TRYGGHET: Foreldrene til barna som Yamen Almasri (4) og Rimas Yakya Oko (6) er ikke vant til at barna er ute i all slags vær, men får kunnskap om at det er helt trygt.

Barnehagen min

GØY MED SAND: Fatehy Rasheed er et av flyktningbarna i Førresfjorden barnehage. Han liker godt å leke ute med sand og vann.

GODT SAMARBEID: Assistent Krishma Saleh (t.h.) og styrer Anne Karin B. Nesse forteller at Førresfjorden barnehage har godt samarbeid med foreldrene og kommunen for å gi flyktningbarna en god start.

NYTT SPRÅK: I garderoben henger det bildekort der barna kan se hva de skal ha på seg ute.

DANS: Musikk er en fin måte å inkludere barna på: Milana Rashid, Oskar Andersen Kärkku, Yamen Almasri og Ada Kristine Sagstad.

Førresfjorden barnehage

- kommunal barnehage fra 1981 og mottaksbarnehage for flyktninger
- 71 barn på 4 avdelinger
- 29 voksne: barnehagelærere, spesialpedagoger, pedagoger, barne- og ungdomsarbeidere, assistenter
- 25 barn med et annet morsmål enn norsk
- egne språkgrupper for arabisktalende barn
- åpningstid 06.30–16.45

i barnehagen nå, snakker ikke mer om døden enn det de gjør i andre barnehager, ifølge styreren. De ansatte er opptatt av å trygge hvert enkelt barn, uansett hvor det kommer fra.

Når barnet får barnehageplass, begynner foreldrene på norskkurs. Trenger barnet kortere dager i starten, legger Voksenopplæringen til rette for dette.

– Vi tar selvfølgelig like mye hensyn til de etnisk norske barna. Det viktige er å se det enkelte barnet og dets behov, sier styreren.

JOBB I SØNNENS BARNEHAGE

Walaa Gazal (27) kom fra Syria for fem år siden, sammen med mannen sin. Hun har tre døtre som går på skolen, og sønnen Ahmad Ouko går i Førresfjorden barnehage. Han var to måneder da han kom til

Norge. Walaa forteller at hun synes det var vanskelig å lære norsk i begynnelsen, men at hun lærte mye på Voksenopplæringen. Nå jobber hun fire dager i uka i sønnens barnehage, og hun går på videregående én dag i uka.

– Jeg trives kjempegodt, og vil bli barne- og ungdomsarbeider, sier hun.

– Jeg hadde ikke kommet så fort inn i det norske samfunnet hvis barna mine ikke hadde fått barnehageplass. Her er det godt å være, sier Walaa.

LESER ARABISK MED BARN

Styrer Anne Karin forteller at de ofte ser at barn med samme morsmål finner hverandre og leker sammen. Og det er helt greit. Det er lov å være stolt av å snakke to språk. Krishma har lesegrupper for de eldste arabisktalende barna tre dager i uken.

LÆRER NORSKE ORD: Måltidet er en fin stund for pedagog Linn Beate Fagerheim å lære flyktingbarna norske ord. Demir Andersen Kürkü, Nicolai Bådsvik Halvorsen og Oliver Wee Førre Tindeland vil gjerne svare.

– Dette er det eneste opplegget som ikke foregår kun på norsk. Jeg er også tolk ved foreldresamtaler, og jeg oversetter informasjon vi sender med barna hjem, sier Krishma.

For å sikre kommunikasjonen bruker barnehagen papirbeskjeder på norsk og arabisk i tillegg til informasjon på nett.

TAVLER MED BILDEKORT

Styreren forteller om enkle tiltak som gjør at alle kan være sammen om det meste. I garderoben har de en tavle med bildekort, der alle kan se hva de skal ha på seg når de skal ut. Ved matbordet har de også bilder, som skal gjøre det enkelt å velge knekkebrød med leverpostei, selv om barna ikke vet hva det heter på norsk.

– Vi passer på å legge den internasjonale sommerfesten etter ID, slik at både barn

og voksne kan kose seg med maten foreldrene har med, og som er typisk for det landet de kommer fra. Det norske innslaget er lapskaus og lefse som barna er med og lager i barnehagen, sier styreren.

JULEFEIRING UTEN RIBBE

Til jul har de vanlig norsk feiring, der de spiser kalkun. De går også i kirken, og det er svært sjelden noen reserverer seg mot å være med. Nasjonaldagene til de ulike landene markeres på den enkelte avdeling hvis foreldrene ønsker det.

– Og selv om foreldrene til de etnisk norske barna nok først og fremst velger barnehagen vår på grunn av beliggenhet, gir de samtidig barna muligheten til tidlig å bli kjent med det mangfoldet vi har i kommunen, sier styreren.

ramesil@hotmail.com

MAMMA ER ASSISTENT: Walaa Mustafa Ghazal jobber som assistent i barnehagen, samtidig som hun tar videregående. Her spiller hun Uno med sønnen Ahmad Ayman Ouko (5) og Rimas Yahya Ouko (6).

Nyhetsblikk

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK
FOTO: ADOBE STOCK, NTB SCANPIX OG SHUTTERSTOCK

TIPS OSS OM NY FORSKNING OG
NYHETER PÅ FORSTESTEG@UDF.NO

Må teste barnas norsk

Fra 2021 blir alle barnehager pålagt å kartlegge norskkunnskapene til barn. I dag gjør en av tre barnehager det. – Vi vet at det hver høst er seksåringer som starter på skolen uten å kunne snakke og forstå norsk godt nok. For disse barna blir skolestarten tøff. Derfor vil vi innføre en plikt for kommunene til å vurdere norskkunnskapene til alle barn før skolestart, sier tidligere kunnskaps- og integreringsminister Trine Skei Grande.

regjeringen.no

Barna bryr seg ikke om etniske forskjeller

Barn vil gjerne inkludere andre barn, viser det internasjonale forskningsprosjektet ISOTIS. – Vi ser at de fleste barn er rause med hverandre, sier professor Thomas Moser, som er en av lederne i prosjektet. Barna er ikke så opptatt av om andre barn kommer fra en annen kultur eller annen etnisk bakgrunn. Forskerne intervjuet migrantfamilier, lavinntektsfamilier og romfamilier.

Vil lære barna om samisk kultur

Med en koffert full av samiske klær, som skaller, luer, belter og sjal, lasso, samisk flagg, spill, trommer og dukker skal barnehagebarn få kjennskap til hva samer er, og hvordan de levde før og nå. – Samene er Norges urbefolkning og en viktig del av norsk kultur. Dette ønsker vi å formidle til barnehagebarn, sier daglig leder Birgit Somby i Disen Gård Kanvas-barnehage i en pressemelding. Hun har sammen med Kanvas-kollega Kristin Roen utviklet tre ressurskofferter som nå lånes ut til alle Kanvas-barnehager. Foto: Kanvas

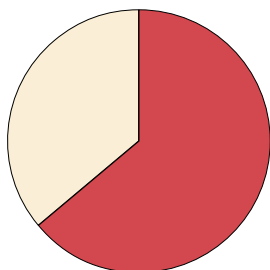
45%

av barn mellom tre og seks år var ikke så fysisk aktive som Helsedirektoratet anbefaler, viser en undersøkelse blant 1300 barnehagebarn i Sogn og Fjordane. 60 minutter med moderat eller høy intensitet daglig er anbefalt. De minst aktive var det i 39 minutter, mens de mest aktive var det i 97 minutter, viser studien fra Høgskolen på Vestlandet.

forskning.no

9 av 10

foreldre er svært eller ganske fornøyd med barnehagen, viser tall fra Utdanningsdirektoratet. Rundt 124 900 foreldre deltok i undersøkelsen. De er godt fornøyd med forberedelsene til skolestart og minst fornøyd med mattilbud og bemanning.

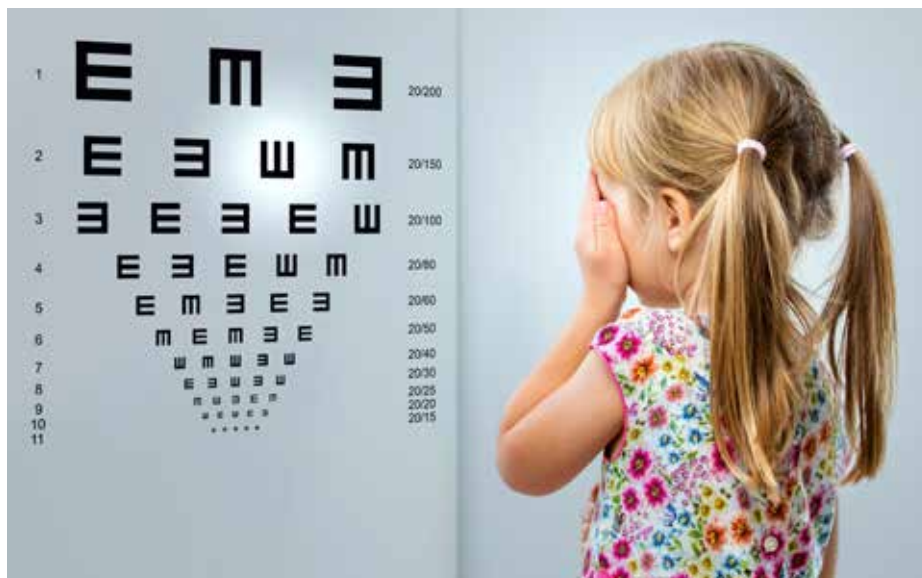
64 %

av barnehagene oppfyller pedagognormen uten dispensasjon fra utdanningskravet i 2019, en økning fra 53 prosent i 2018. udir.no

Flest barn med autisme i Rogaland

Stadig flere barn har fått diagnosen autismespekter-forstyrrelser siden 1990-tallet i Norge. Det viser en studie fra Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og Nic Waals Institutt. 1,1 prosent av guttene får diagnosen, og det er fire ganger så mange som blant jentene. Høyest andel barn med autisme har Rogaland, deretter Møre og Romsdal og Østfold, mens Aust-Agder og Hedmark har færrest. Forskjellene kan, ifølge forskerne, forklares med at en del barn ikke oppdages av helsevesenet eller får diagnosen sent. Andre årsaker er geografiske forskjeller i sykелighet og helsetilbud. Overdiagnostisering kan også være en årsak, siden diagnose gir rett til hjelpetiltak.

forskning.no

Synet kan forklare barns problemer

Har barnet dårlig motorikk, eller strever med å lese tall og bokstaver? Da kan det skyldes måten hjernen tolker synet på, viser forskning fra NTNU. Barnet kan streve med visuell prosessering, altså hvordan hjernen oppfatter og behandler inntrykkene fra øynene. Problemer med å behandle synsinntrykk kan forklare hvorfor barn har problemer med motorikk, matte og lesing. To til fire prosent av befolkningen har slike problemer. Visuell prosessering er medfødt og kan trolig ikke trenes opp stort. En ny app kan gjøre det enklere for PP-tjenesten å sjekke hvilke barn som er i faresonen. – Da vil man kunne sette inn tiltak tidlig som er viktig for barnet, sier professor Hermundur Sigmundsson.

forskning.no

Barnehageansatte er for lite med når barn leker

De ansatte brukte 40 prosent av tiden på støttende aktiviteter. Det var alt fra to minutters involvering på oppfordring fra barna til kommentarer om lekens innhold, eller hjelp til å få fart på huskene og i klatrestativet, viser en studie fra Handelshøgskolen BI. Forskerne observerte to barnehager i Oslo over fem dager, og observasjonene viste begrensning med støttende aktiviteter mellom ansatte og barn, selv om de var tilgjengelig i perioden med frilek.

Å jobbe i barnehage kan faktisk være et eventyr. Noen ganger overgår virkeligheten det vi kan forestille oss i fantasien, som da barna fant en skatt, skriver Bente Bolstad.

Barnehagebarna fant skatten

Bente Bolstad
pensjonert barnehagelærer
og frilansjournalist
bente.bolstad@gmail.com

”
*Vi fikk
finnerlønn.
100 kroner
skulle
disponeres
av ungene
selv.*

På 70-tallet jobbet jeg som førskolelærer på et daghjem på Sogn i Oslo. Seksåringene fikk lov til å gå utenfor gjerdet uten voksne og leke i et skogholt ved siden av barnehagen. Rett som det var, gikk de på skattejakt og kom hjem med kongler og avslepne glasskår, fine steiner og barkbiter. Men så, denne spesielle dagen, kom en av guttene løpende fra skogen, fra seg av opphisselse. I hånda holdt han ei sølvskje og en øredobb med fin stein i. Han hadde funnet SKATTEN! Hele gruppa ble nå aktivisert. Spenningen var stor, fantes det mer der?

FANT SØLVSKJEER OG SMYKKER

Og dét gjorde det. Ungene kom bærende med flere sølvskjeer, kniver og gafler, koldgafler, teskjeer, sukkerklyper og kakespader! Og smykker: ringer, øredobber, kjeder. Stemningen var eksplosiv. Ungene kunne ikke tro det de fant. Det kunne ikke vi voksne heller.

Mye av det de kom med, var møkkete. Skatten hadde nok ligget der lenge. Slimete blader måtte vaskes vekk. Jord måtte skylles bort. Ungene pusset og gned så sølvtøy og smykker skinte som ... ja, nesten som gull alt sammen. Et betydelig område i skogholtet ble finkjemmet. Ingenting unngikk argusøynene til ungene. En opprørt mamma kom til meg en morgen. Hun skjøv seksåringen sin foran seg. «Nå må du vise Bente hva du hadde i lomma da du kom hjem i går,» sa mor strengt. En ulykkelig gutt holdt fram en øredobb. Med engstelige øyne forklarte han at han ville passe på den til han fant den andre. Han fant øredobb nummer to samme dag.

RINGTE POLITIET

Tiden var inne til å ringe politiet. Neste dag svingte en politibil med uniformerte konstabler opp foran barnehageporten. Høytidelig fikk de overlevert alt barna hadde funnet. Politimennene roste dem for at de hadde funnet skatten. Ei dame i nabolaget hadde anmeldt tyveri av smykker og sølvtøy noen år før. Totalt var det stjålet verdier for 20 000 kroner. I dag ville det, ifølge Norges Bank, tilsvart om lag 114 000 kroner. Damen som eide skatten, kom på besøk i barnehagen. Hun takket barna, og roste dem for at de hadde funnet praktisk talt alt hun savna. Knappt ei teskje mangla.

FINNERLØNN

Vi fikk finnerlønn. 100 kroner skulle disponeres av ungene selv. I god 70-tallsånd hadde vi allmannamøte på avdelingen. Hva skulle vi bruke pengene til? Leker, en tur eller GODTERI!

Det ble godteri. Tre unger ble trukket ut til å handle inn med meg. Vi tok trikken til en butikk som var trang og mørk og så ut som den het Godterihimmelen. Vi snakka lenge med ekspeditrisen, og hadde store diskusjoner oss imellom om hva vi skulle velge. Vi fikk til slutt med oss et par tunge poser til barnehagen. Dagen etter var det godteri til lunsj. Ungene spiste til de ynket seg. Vi hvilte ut på madrasser på gulvet. For en opplevelse det hadde vært.

I hvert nummer inviterer vi fagfolk som jobber opp mot barnehager, til å skrive om et tema de brenner for.

FORBERED DE ELDSTE I BARNEHAGEN

BØKER TIL FØRSKOLEBARN!

ANNA FISKE

Hvordan begynner man på skolen?

Fargerik, leken og hjertevarm bok om en av livets største begivenheter.

Et must for alle førskolebarn!

*Abonnerer du på Verktøykassa får du tilsendt plakaten. Eller kryss av for å få med plakaten, når du bestiller boken i barnehagebutikken.no.

ABC-plakat til å henge opp i barnehagen!*

ANNE ØSTGAARD

123 for barske barn

En samling festlige og tøffe tellevers for barske barn – og de fleste andre! Tekstene er enkle og på rim. De er fine å lese høyt og inni seg, og inviterer til morsomme telle- og regneøvelser.

Fjorårets store suksess

Fra barnehagelærer til sikkerhetsvakt

Cecilie Kjus **byttet ut jobben som barnehagelærer med jobb som sikkerhetsvakt** på sykehus under koronakrisen. Hun passet på at besøksforbudet ble overholdt.

TEKST OG FOTO: LINE FREDHEIM STORVIK

↑

IKKE REDD: Barnehagelærer Cecilie Kjus (t.h.) er ikke redd for å få koronasmitte når hun står sikkerhetsvakt på Akershus universitetssykehus under koronakrisen. Avdelingsleder Stine Tronesvold for Ahus-barnehagene forteller at barnehagen har døgnberedskap.

Cecilie Kjus jobber i Ahus-barnehagene i Lørenskog. De har langt flere barn med foreldre i samfunnskritiske roller enn andre barnehager. Barnehagene er en del av beredskapsplanen til Akershus universitetssykehus (Ahus), som betyr at ansatte på kort tid kan bli innkalt på jobb døgnet rundt. Under koronakrisen har flere ansatte stilt opp som sikkerhetsvakter på sykehuset.

IKKE REDD

– Min jobb er å passe på at kun ansatte, eller personer med avtaler, kommer inn på sykehuset, forteller barnehagelærer Cecilie Kjus. Det hender hun må henvise

personer som tror de kan ta koronatest på akuttmottaket, til fastlegen. Denne dagen står hun på vakt til klokka ti på kvelden.

– Jeg er takknemlig for å ha en jobb, ikke alle har det nå, sier barnehagelæreren. Hun sier ansatte og pasienter som for eksempel har kreft, setter pris på jobben hun gjør, og føler seg tryggere på at ingen skal komme inn med smitte. Hun er ikke redd for å bli smittet selv.

– Ansatte i risikogruppen eller som er redde for smitte, står ikke sikkerhetsvakt på sykehuset, forteller avdelingsleder Stine Tronesvold for Ahus-barnehagene, som har fem barnehager i Lørenskog. Det er Helse Sør-Øst som eier barnehagene, som har barn som sokner til 25 ulike skoler i Oslo og Viken. Ansatte som ikke er på jobb i barnehagene eller som sikkerhetsvakt, jobber hjemmefra og holder telefonkontakten med barn og foreldre som ikke er i barnehagen.

– I BEREDSKAP HELE DØGNET

Flere barnehageansatte har også tatt e-læringskurs i renhold, slik at de selv kan vaske

barnehagen dersom sykehuset trenger sitt renholdspersonale der. Ansatte har også bakvakt kveld, natt og helg i tilfellet foreldre trenger barnepass på kort varsel. De tar også imot sykehusansattes skolebarn.

– Jeg opplever at de barnehageansatte er på tilbudssiden og stiller opp. Siden vi er beredskapsbarnehager hele året, er personalet rustet til raske endringer, sier Tronesvold. De har jevnlig øvelser. Sist gang barnehagene måtte utvide åpningstidene på grunn av at sykehuset gikk i såkalt rød beredskap, var under 22. juli-tragedien.

BRUKER TIDEN PÅ KOMPETANSELØFT

Barnehagestiftelsen Kanvas har også en kriseplan for nattåpne barnehager under koronakrisen. De har flere av sine 66 barnehager i nærheten av sykehus i Norge og har mange foreldre som er helsepersonell. Et eget kriseteam sørger for å gi foreldre og ansatte nødvendig informasjon. De har opprettet et internt bemanningsbyrå for sine 1200 ansatte, slik at de kan flytte ansatte mellom barnehagene hvis de må

holde døgnåpent, eller ansatte må i karantene eller blir syke.

– Vi er takknemlig for at regjeringen lovte barnehagene støtte for manglende foreldrebetaling. Det betyr at ingen trenger frykte permittering, sier daglig leder for Kanvasbarnehagene, Robert Ullmann.

Ansatte med hjemmekontor bruker tiden på kompetanseutvikling som å lese faglitteratur. I løpet av koronakrisen har alle ansatte i rekordfart fått opplæring i den digitale plattformen Teams.

– Å bli fratatt det sosiale i hverdagen er brutalt, derfor har vi brukt Teams til alt fra nettmøter og samhandling til lønningspils og quiz. En positiv ting med koronakrisen er at den har bidratt til et stort digitalt løft hos ansatte, sier Ullmann.

line@utdanningsnytt.no

KORONADUGNAD: Daglig leder Robert Ullmann i Barnehagestiftelsen Kanvas opplever at barnehagene er bevisst sitt samfunnsansvar og har deltatt i koronadugnaden med glede. Foto: Kanvas

«En positiv ting med koronakrisen er at den har bidratt til et stort digitalt løft hos ansatte.»

Besøk Nanah i Sierra Leone med hele barnehagen

FORUT Barneaksjonen er et spennende pedagogisk opplegg tilpasset Rammeplanen for barnehager.

Gjennom filmer, plakater, fortellinger, ny musikk fra Klaus Sonstad, dans og mye mer blir barna kjent med Nanah (5), en spennende kultur, likheter og ulikheter.

Påmelding og mer informasjon
Nett: forut.no/barn
E-post: barn@forut.no
Telefon: 61 18 74 25

HURRA! Med bursdagssang overrasker styrer Anja Flobak-Nilsen (fv.) og pedagogisk leder Malene Rødø Berg i Hoppenspretthallen barnehage Mathea med bursdagskrone på 4-årsdagen hjemme under koronakrisen. Det setter også mamma Ida Rogstad (t.h.) pris på.

Dro hjem med bursdagskronen

Barnehageansatte kom **hjem med bursdagskronen til Mathea (4)** under koronakrisen.

TEKST OG FOTO: LINE FREDHEIM STORVIK

Dette er en av våre måter å følge opp barna på når vi ikke får se dem hver dag. Vi har engasjerte ansatte som ønsker å gjøre en forskjell, sier styrer Anja Flobak-Nilsen i Hoppenspretthallen barnehage på

Jessheim.

De ansatte har ikke bare kjørt ut aktivitetspakker til de 113 barna under koronakrisen, de har også overrasket alle bursdagsbarna med bursdagskrone hjem på døra.

ABSURD SITUASJON

– Hurra for deg som fyller ditt år, synger styrer Anja Flobak-Nilsen og pedagogisk leder Malene Rødø Berg på trappa til Mathea som blir fire år.

Jenta som vanligvis løper og gir dem en klem i barnehagen, blir sjenert av å se dem hjemme, men tar imot den rosa kronen pyntet med blomster og sommerfugler.

– Dette er superkoselig og typisk barnehagen å gjøre det lille ekstra, sier mamma Ida Rogstad.

Pedagogisk leder Malene Rødø Berg holder kontakt med foreldre og barna på telefon og roser styreren for å gi de ansatte god informasjon og å følge dem opp.

– Det er rart når du er vant til å få 20 klemmer om dagen, å bare se barna på avstand, sier Rødø Berg.

De ansatte følger smittevernreglene når de kjører rundt til barna, og leveringen er godkjent av kommunelegen.

– Dette er en absurd situasjon, og det er godt å gjøre nytte for seg, sier Rødø Berg.

LAGET YOUTUBE-KANAL

– Mange foreldre har det vanskelig. De er mer isolert, noen er permittert, andre i risikosonen, så vi vil ikke legge press på dem om å gjøre aktiviteter, sier styreren. De som ønsker det, kan få forslag til aktiviteter på en nyopprettet YouTube-kanal lukket for barnehagen. Her kan barna få tips til alt fra hvilestund og vaske-hendene-sang til naturfageksperimenter.

– Mange ansatte har det tøft i disse annerledesdagene, så vi har digitale møter hver dag. Dugnadsånden er på topp blant de ansatte, sier styreren.

line@utdanningsnytt.no

Dette har du krav på om du blir syk i ferien

Blir du syk i ferien din, kan du kreve at ferien blir utsatt eller erstattet.

Ferieloven gir deg krav på 4 uker og 1 dag ferie. Mange ansatte i barnehager er dessuten omfattet av tariffavtaler som gir krav på totalt 5 ferieuker. For ferien som alle har krav på (4 uker og 1 dag) følger det av ferieloven at dersom du bli syk før eller i løpet av ferien, kan du på bestemte vilkår kreve ferien utsatt eller erstattet. Flere tariffavtaler på barnehageområdet har regler om erstatningsferie, som vil gjelde i tillegg til lovens regler.

UTSETTE HELE FERIEN

Blir du syk før ferien starter, kan du kreve at ferien utsettes til senere i ferieåret dersom du er 100 % arbeidsufør, og får legeerklæring på arbeidsuførheten. Du må gi kravet om å utsette ferien og legeerklæringen til arbeidsgiver senest siste arbeidsdag du skulle hatt før ferien. Ferieloven gir i dette tilfellet krav på å få hele ferien utsatt. Du og arbeidsgiver kan likevel bli enige om at bare en del av ferien skal utsettes.

ERSTATTE FERIEDAGENE

Har du vært syk i løpet av ferien, kan du kreve et tilsvarende antall dager som ny ferie senere i ferieåret dersom du har vært 100 prosent arbeidsufør i løpet av ferien og får legeerklæring på arbeidsuførheten. Ifølge loven må du fremsette kravet om utsatt ferie og legeerklæring til arbeidsgiver så snart som mulig etter at du kommer tilbake på jobb. Flere tariffavtaler på barnehageområdet har egne bestemmelser om erstatning av feriedager. Disse vil gjelde i tillegg til ferielovens bestemmelser. I tariffavtalene til FUS, PBL og KS står det :

«Arbeidstakere som godtgjør ved leget-

test at vedkommende under ferie har vært arbeidsufør i minst 1 virkedag, får tilsvarende ferie erstattet.»

NÅR KAN DU FÅ NYE FERIEDAGER?

I utgangspunktet skal ferien tas ut senere samme år. Når det skal skje, bestemmer arbeidsgiver etter drøftinger med deg og i henhold til ferieloven. Dersom du har vært syk i hovedferieperioden mellom 1. juni og 30. september, har du ikke krav på å få den utsatte ferien innenfor den samme hovedferieperioden. Arbeidsgiver kan likevel gå med på dette. Dersom du er sykmeldt så lenge at ferien ikke kan avvikles, skal ferien overføres til neste år. Det er ikke adgang til å utbetale feriepengene for ikke-avviklet ferie på grunn av sykdom. Det er adgang til å inngå skriftlig avtale om overføring av inntil 12 dager med ferie til året etter. Den ansatte kan også avtale overføring av den avtalefestede ferien på en uke, ifølge tariffavtaler på barnehageområdet.

SYKEPENGES

Du kan ha krav på sykepenge der du oppfyller vilkårene for å få utsatt ferie. Det er folketrygdens regler om sykepenge som regulerer hvorvidt du har et slikt krav. Du får tidligst sykepenge fra arbeidsgiver fra det tidspunkt du har gitt beskjed om fraværet, så husk å gi beskjed til din arbeidsgiver om sykefraværet på samme måte som du hadde vært i arbeid. Det er begrensninger på sykepenge hvis du har vært på ferie utenfor EU/EØS.

Jorun Bjerke

advokat i Utdanningsforbundet
[jorun.bjerke](mailto:jorun.bjerke@utdanningsforbundet.no)
[@utdanningsforbundet.no](https://www.instagram.com/utdanningsforbundet.no)

Jenter som leker Batman,
får beskjed om

Å SLUTTE

Gutter som leker med dukker,
FÅR ROS

De ansatte i barnehagen **behandler gutter
og jenter forskjellig**, viser studier.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK
ILLUSTRASJONER: MISSBOO.NO

Barnehagen er pålagt å fremme likestilling mellom gutter og jenter, ifølge barnehageloven, rammeplanen og likestillingsloven. Likevel finnes de tradisjonelle kjønnsrollene fortsatt i barnehagen, viser studier, blant annet fra Universitetet i Stavanger (UiS). Mens jentene får tilbakemeldinger på klær og utseende, som at de er søte og yndige, får guttene kommentarer på fysiske egenskaper, som at de er tøffe og sterke.

– Vi ble veldig overrasket over resultatene og at barnehagen har så sterke kjønnsrepresenterende mønstre, sier førsteamanuensis og forsker Aud Torill Meland ved Universitetet i Stavanger.

JENTER MÅ VENTE PÅ TUR

Fra 2020 har barnehagene plikt til å rapportere til myndighetene at de jobber med likestilling, ifølge likestillings- og diskrimineringsloven. En rekke studier viser, ifølge NOU-rapporten *Jenterom, gutterom*

FORSKJELLER: – Våre resultater peker mot at jenter i større grad må kjempe for å bli sett, mens guttene blir bekreftet og anerkjent, sier førsteamanuensis Aud Torill Meland ved UiS. Foto: Jeanette Larsen

og mulighetsrom fra 2019, at jenter og gutter blir møtt med tradisjonelle kjønnsforventninger i barnehagen. Barna leker også mer og mer kjønnsstypisk når de blir eldre, ifølge rapporten. Styrerne mener de har god kontroll på arbeidet med likestilling, og de ansatte mener de ikke forskjellsbehandler ut fra kjønn, ifølge studier rapporten har samlet. Studien gjort av Aud Torill Meland og universitetslektor Elsa Kaltvedt ved UiS viser at guttene fikk mer respons av de voksne, mens jentene måtte vente på tur og være tålmodige. Studien er basert på studentobservasjoner fra tre uker i praksis. Jenter som ville leke med biler og konstruksjonslek, ble oppfordret til dukkelek. Guttene ble oppfordret til å leke med biler og får ros når de leker med dukker. Jentene ble oppmuntret til å vise omsorg, som å hjelpe de minste barna med å kle på seg og å dekke på bordet, men ikke guttene.

– Guttene og jentene lærer bevisst og ubevisst hvordan de skal være. Vi hadde trodd praksisen skulle være mer kjønns-

Stavangerprosjektet – det lekende barnet

- 1100 barn følges fra de er 2,5 år til 5. klasse. Observasjonene er gjort av barnehagepersonalet.
- Viser at det er kjønnsforskjeller i lek.
- Jentene har større lekerepertoar, deltar mer i liksom-lek, tar mer initiativ og mestrer leken bedre enn guttene.
- Jentene har også større mestring i hverdagsaktiviteter som å kle på seg selv, gå på do og delta i måltidet.

Kilde: Aud Torill Meland og Elsa Kaltvedt: *Toddlers' play in ECEC institutions from a gender perspective* (2019) og *Toddlers Master Everyday Activities in Kindergarten: A Gender Perspective* (2016).

nøytral, og at vi hadde kommet lenger i det likestillingslandet vi ønsker å være, sier Kaltvedt.

FÅR IKKE LEKE BATMAN

Da to gutter og en jente hoppet fra et klatrestativ og ropte «Jeg er Batman», fikk guttene holde på med leken, mens jenta fikk beskjed om å «slutte å rope sånn» og ble tatt vekk fra leken, ifølge Meland.

– Våre resultater peker mot at jenter i større grad må kjempe for å bli sett, mens guttene blir bekreftet og anerkjent, sier Meland. Hun forteller at jentene får mer trøst og blir oftere tatt opp på fanget enn guttene, som får beskjed om at «det går bra» og «reis deg opp».

– Vi tenker at mange ansatte ubevisst reproducerer kjønnstypiske stereotyper, sier Kaltvedt.

Svensk barnehageforskning viser også de samme tendensene. Det har ikke vært noen handlingsplan for likestilling innen barnehagesektoren i Norge siden 2014.

FORSKJELLER GJENNOM SPRÅKET

Gutter og jenter blir også forskjellsbehandlet gjennom språket.

– Jentene får kommentarer som «så fin kjole du har», «så pen du er», eller «så fin du er på håret». Guttene får høre at de er «tøffe, sterke og klarer ting selv», forteller Meland.

Ikke bare språk og handling bidrar til å opprettholde kjønnsforskjellene, men også barnehagens innredning og valg av lekemateriell; som dukkerom, klasserom, familiekrok eller bilkrok.

JENTER MESTRER LEK BEST

Også i leken er det klare kjønnsforskjeller, viser en ny studie fra 2019. Studien er en del av den longitudinelle studien *Stavangerprosjektet – det lærende barnet*, der 1000 barn blir fulgt fra de er 2 til 11 år. Kjønnsforskjellene går i jentenes favør, ifølge forskerne. To år gamle jenter har større lekerepertoar, deltar mer i liksom-lek, tar mer initiativ og mestrer leken bedre enn gutter. Det er ingen kjønnsforskjeller i parallell-lek og konstruksjonslek.

«VÅRE RESULTATER PEKER MOT AT JENTER I STØRRE GRAD MÅ KJEMPE FOR Å BLI SETT, MENS GUTTENE BLIR BEKREFTET OG ANERKJENT.»

Studentstudien

- 40 studenter observerte barn og ansatte i 20 barnehager i tre uker.
- De ansatte bidrar til å bygge opp om typiske forventninger til gutter og jenter allerede fra de er ett til to år.
- Jenter må i større grad kjempe for å bli sett, mens guttene blir bekreftet og anerkjent.
- Jentene fikk tilbakemeldinger på klær og utseende, mens guttene fikk kommentarer på fysiske egenskaper.
- Jenter som ville leke med biler og konstruksjonslek, ble spora inn på dukkelek, mens guttene ble oppfordret til å leke med biler.

– Jentene mestrer også bedre hverdagsaktiviteter som å kle på seg selv, gå på do og delta i måltidet i større grad enn guttene. Vi diskuterer i studien om det kan skyldes at barnehageansatte har større forventninger til jenter enn gutter, påpeker Kaltvedt.

SJEKK LEKER OG INTERIØR

Forskerne sier barnehagenes fysiske miljø, som leker og interiør, ofte også er kjønnet.

– Våre studier viser at barnehagene ofte har dukkerom og klosserom, og det kan bidra til at tradisjonelle kjønnsmønstre lettere opprettholdes, sier Meland. Også i valg av barnelitteratur bør ansatte være mer bevisst på hvem som er hovedperso-

Kilde: Aud Torill Meland og Elsa Kaltvedt: *Tracking gender in kindergarten. Early Child Development and Care* (2017).

LEK MED DUKKER! Jenter som ville leke med biler og konstruksjonslek, ble oppfordret til dukkelek. Guttene ble oppfordret til å leke med biler, viser studier ved Universitetet i Stavanger. Illustrasjon: Miss Boo

Tema

nene. De ansatte bør også reflektere over om de gir jenter og gutter ulik tilbakemelding, og hvordan de reagerer når barna bryter tradisjonelle kjønnsmønstre, som at jenter er tøffere i munnen. Ansatte bør også tenke på om de disiplinerer jenter og gutter likt. Forskerne mener det beste er om barnehagene selv snakker om dette, slik at de kan utvikle en praksis som ikke er så kjønnsdelt.

– Kompetanse om kjønn må styrkes i utdanning og praksisfeltet, slik at vi kan bryte praksisen, sier Kaltvedt.

KAN FOREBYGGE TRAKASSERING

Ingerid Bø sier det er viktig å skape gode relasjoner mellom jenter og gutter under hele oppveksten.

– Lykkes vi med det, vil gutter og jenter forstå hverandre bedre. Det vil ha betyd-

BLIR PÅVIRKET: – Gutte-
ne og jentene lærer bevisst
og ubevisst hvordan de
skal være. Vi hadde trodd
praksisen skulle være mer
kjønnsnøytral, sier universi-
tetslektor Elsa Kaltveit ved
UiS. Foto: UiS

ning for barnas relasjon, kanskje for deres yrkesvalg og antakelig for voksne relasjoner mellom menn og kvinner. Det kan også forebygges trakassering, sier Bø. Hun har forsket på kjønn i flere tiår, og er pensjonert forsker tilknyttet Universitetet i Stavanger.

– Selv om lærere i barnehagen gjerne mener de praktiserer likestilling, er det ofte forskjell på hva de tror de gjør, og hva de faktisk gjør overfor barna, sier Bø. Forskning viser, ifølge Bø, at det finnes tendenser til at foreldre og barnehagelærere har holdningen «gutter er gutter», mens de er raske til å formane jentene om å tenke på andre. Hun mener kunnskap om hvordan barn sosialiseres inn i sitt kjønn, må inn i barnehagene og barnehagelærerutdanningen.

– Jenter og gutter kan formelt velge fra et bredt spekter av yrker og væremåter, men møter de mange stereotype, tradisjonelle forventninger, vil de ikke vite at de kan, eller våge å gå utenfor det tradisjonelle, sier Bø.

line@utdanningsnytt.no

«KOMPETANSE OM KJØNN MÅ STYRKES I UTDANNING OG PRAKSISFELTET.»

Over 7.800 følger Første steg på Facebook

@facebook.com/forstesteg

**FØRSTE
STEG**

NOU-rapport 2019: 19

Jenter og gutter blir møtt med tradisjonelle kjønnsforventninger i barnehagen.

Barna leker mer og mer kjønnsstypisk når de blir eldre.

Styrerne mener de har god kontroll på arbeidet med likestilling.

De ansatte mener de ikke forskjellsbehandler ut fra kjønn. Likevel jobber ikke barnehagene systematisk med likestilling.

Det har ikke vært noen handlingsplan for likestilling innen barnehagesektoren i Norge siden 2014.

Noen barnehagelærerutdanninger sier de har systematisk opplæring om likestilling, andre har tilfeldig.

Kilde: NOU 2019: 19 Jenterom, gutterom og mulighetsrom

Les
intervjuet med utvalgets
leder Loveleen Rihel
Brenna på side 24.

9 TIPS

for å unngå forskjellsbehandling

Det handler ikke om at jenter og gutter alltid skal behandles likt, men om å se når du bør behandle likt og ulikt.

1.

Ikke la guttene slippe lettere unna med uro og plaging

Forventer du mer av jenter enn gutter når du korrigerer deres væremåte? Hvis guttene opplever at de ikke bli stoppet når de skaper uro, mens jentene får krav om å endre seg, kan begge lett tro det er greit.

Pass på at ikke bare jenter blir hjelpere

Sørg for at både gutter og jenter får oppmuntring og trening i å hjelpe andre.

2.

4.

Del på ute- og inneoppgaver

Sørg for at både menn og kvinner er inne med matlaging, tørker bord og skifter bleier, og at begge kjønn deltar i leken og sparker fotball. Det handler ikke om at ansatte skal gjøre det motsatte av det de liker best, men om at de ikke blir stereotype forbilder.

5.

Behandle både likt og ulikt

Se når det er nødvendig å behandle likt og ulikt. Kanskje engstelige jenter kan øve seg på å våge, mens gutter kan trene på omsorgsleker uten jenter til stede. La jenter og gutter få førstevalget like ofte.

Vis barna at kvinner kan, og menn kan

Det kan du gjøre gjennom måten du oppfører deg på, det du sier og gjør. Eksempel: Du kan positivt bekrefte jenter og gutter som våger seg utenfor mønstrene. Som at ei jente får støtte istedenfor bortvisning for å stå på sitt ønske om å være med i putekrigen.

6.

8.

Vær bevisst på fremstilling av kjønn i bøker

Hva forteller tekstene om hva kvinner og menn kan og gjør? Hvem er med på bilder? Får begge kjønn se seg selv som både sterke og handlekraftige og sårbare?

7.

Vær bevisst ordvalg og språkbruk

Vis like stor interesse for hva jentene og guttene forteller. Snakk om interesser, aktiviteter og yrker på måter som hjelper både jenter og gutter til å tenke at dette kan de gjøre.

Forventninger kan påvirke prestasjoner

Gutter og jenter må bli vant til å se og høre at de kan gjøre det samme. Gi barna inspirasjon og stimulans der de ikke har så mye tro og trening fra før. Snakk med foreldre om dette.

Kilder: Ingerid Bø, pensjonert forsker tilknyttet Universitetet i Stavanger og boka *Kjønnsblind, kjønnsnøytral eller kjønnsbevisst? Pedagoger møter kolleger, barn og foreldre* (2014).

Dette bør gjøres for økt likestilling

Barnehagene bør **endre utvalget av leker og aktiviteter** – og ansatte hvordan de snakker med gutter og jenter.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK
FOTO: JØRGEN JELSTAD

LEDER: – Likestilling er ikke kjønn alene, men også personlighet, alder, om du har handikap eller er minoritetsspråklig, sier leder Loveleen Rihel Brenna for UngIDag-utvalget. Her legger hun frem rapporten for Trine Skei Grande da hun var kulturminister.

Det mener det nye UngIDag-utvalget som står bak rapporten NOU 2019: 19. – Vi har i lang tid trodd vi blir likestilt. Funnene i rapporten viser at vi er på vei tilbake på mange felt. Jentene har fått større krav og sexpress, og normen for guttene er en muskuløs og mannlig kropp. Det er markedskreftene som definerer at jentene får rosa og guttene blått navnebånd når de blir født, sier leder Loveleen Rihel Brenna for UngIDag-utvalget.

TRENGER MER KUNNSKAP

Utvalget påpeker at det å endre aktiviteter, utvalget av leker og måten personalet snakker med gutter og jenter på kan bidra til å endre forskjellsbehandlingen.

– Litteratur, samspill og lek er veldig kjønnsstereotypisk. Her er det et stykke arbeid å gjøre. Det viktigste er å være klar

over hvordan det påvirker jenter og gutter på sikt, med tanke på selvfølelse og utdanningsvalg, sier Brenna. Hun sier det finnes lite forskning på likestilling blant barn i barnehagealder.

– Vi ønsker at flere jenter skal velge utradisjonelle utdanninger, men når du allerede i barnehagen opplever at guttenes navn blir brukt oftere enn jentenes, de voksne snakker mer med guttene under måltidet, mens guttene defineres som tøffe og kule, da er det ikke bare å rekke opp hånda når du blir voksen, påpeker Brenna.

LIKESTILLING IKKE BARE KJØNN

Brenna mener det er viktig å innføre en normpedagogikk, om hvilke normer som gjelder i barnehagen og i utdanningen.

– Likestilling handler ikke om at gutter og jenter skal bli like eller behandles helt likt, men ha likeverdige muligheter. Likestilling er ikke kjønn alene, men også per-

«Vi har i lang tid trodd vi blir likestilt. Funnene i rapporten viser at vi er på vei tilbake på mange felt.»

sonlighet, alder, om du har handicap eller er minoritetsspråklig, påpeker Brenna. Utvalget mener det er behov for et omfattende kompetanseløft i barnehagen, og at kjønn og likestilling må inn i utdanningen og studentenes praksis. Flere menn vil, ifølge utvalget, ikke nødvendigvis bidra til likestilling i pedagogikken, men det vil vise gutter og jenter at det å jobbe med barn er noe alle kan gjøre. Fortsatt er bare 9,4 prosent av de barnehageansatte menn, til tross for et politisk mål om 20 prosent.

BØR REFLEKTERE SAMMEN

Leder Ann Mari Milo Lorentzen i utvalget for likestilling og mangfold i Utdanningsforbundet sier barnehagene er forpliktet til å jobbe med likestilling og likeverd gjennom rammeplanen.

– Personalet skal også reflektere over om egne holdninger fører til at de behandler gutter og jenter forskjellig, eller om de har ulike forventninger til barna på grunn av kjønn. Det blir viktig at dette også gjøres kollektivt og systematisk slik at det skjer en endring i praksis, sier Lorentzen, som selv er barnehagelærer og sitter i Utdanningsforbundets sentralstyre.

line@utdanningsnytt.no

REFLEKSJON VIKTIG:

Ann Mari Milo Lorentzen i Utdanningsforbundet mener barnehageansatte bør reflektere over om egne holdninger fører til at de behandler gutter og jenter forskjellig. FOTO: Bjørn Inge Karlsen

Tiltak for mer likestilling

NOU-utvalget mener dette må gjøres:

- Opprette et likestillingssekretariat i Utdanningsdirektoratet. Det skal jobbe med likestilling i barnehagen og skolen og bidra til et mindre kjønnsdelt utdannings- og arbeidsmarked.
- Ansatte, både ledere, rådgivere, lærere og pedagoger i barnehager og skoler, må få et kompetanseløft om likestilling, stereotypier, normkritikk, kjønn, kropp og seksualitet. Det skal skje både lokalt i barnehagen og gjennom kurs fra likestillingssentrene i Hamar, Kristiansand og Steigen.
- Likestilling og kjønnsnormer må inn i barnehagelærerutdanningen og barne- og ungdomsarbeiderfaget.
- Barnehagene må få materiell som ser likestilling og normkritikk opp mot fagområdene i rammeplanen og hvordan de kan gjøre det i praksis.

Kilde: Rapporten NOU 2019:19 Jenterom, gutterom og mulighetsrom

KUNNSKAPSMINISTER: Guri Melby håper debatt om tradisjonelle kjønnsrollemønstre vil føre til økt bevissthet og endrede holdninger. Foto: Venstre

Diskriminert som barn

Da kunnskapsminister Guri Melby spilte fotball i barndommen, opplevde hun at guttene fikk de beste banene og draktene.

Det var fordi gutte- og herrefotballen hadde høyere status enn jentefotballen, sier den nye kunnskapsministeren til Første steg. Hun mener de ansatte bør være bevisst på hva slags forventninger de har til jenter og gutter, hvordan de leker med dem, og hvilke leker de foreslår.

MÅ DRØFTE PRAKSIS

– Jeg forventer at barnehageeierne ser hva de kan gjøre for å sikre at rammeplanen etterleves, som å sikre at personalet har god nok kompetanse, og legge til rette for at personalet drøfter holdninger og praksis i møte med barna, sier kunnskapsministeren.

Hun påpeker at rammeplanen forplikter barnehagen til å fremme likeverd og likestilling.

– Om vi skal endre tankegangen rundt typiske kjønnsrollemønstre, må vi begynne tidlig, sier kunnskapsministeren. Hun sier Utdanningsdirektoratet har laget materiell som barnehagene kan bruke i arbeidet med likestilling.

ØNSKER DEBATT

– Jeg tror at manglende bevissthet gjør at noe har gått i feil retning de siste ti årene. De fleste gjør ikke et bevisst valg om å bekrefte tradisjonelle kjønnsrollemønstre, men de reflekterer ikke nok over hvordan de selv bidrar til det. Håpet mitt er at økt debatt fører til økt bevissthet, og dermed til endrede holdninger og handlinger, sier kunnskapsministeren.

VELVÆRE: Guttene tar på neglelakk, og Benjamin Malmberg kaller øvelsene for wellness-tid, fordi de jobber med avspenning, pusteøvelser og sansestimulering.

HER LEKER GUTTER OG

JENTER HVER FOR SEG

I denne islandske barnehagen er guttene og jentene hver for seg. **Jentene trener på mot og selvtillit og guttene på omsorg og empati.** Målet er økt likestilling.

TEKST: MIRIAM LYKKE SCHULTZ

FOTO: HELENE BAGGER

«Du er god til å trøste.» «Du er god til å finne på nye leker.» «Du er god til å gre håret mitt.» Komplimentene flyr gjennom

luften og helt ut i gangen, der Margrét Pála møter Første steg. Hun er ildsjelen bak den oppsiktsvekkende Hjalli-modellen, som er kjent for sin kjønnsdelte pedagogikk, eller likestillingspedagogikk. Hjalli-barnehagen ligger i Hafnarfjörður utenfor Reykjavík på Island.

SOSIAL TRENING FOR GUTTENE

Gjennom en halvåpen dør kan jeg se en liten gruppe gutter, som sitter i ring og holder hverandre i hendene, mens de skifter på å si fine ting til hverandre.

– Å gjøre denne øvelsen med jenter ville aldri vært et problem. De gjør det så lett som bare det, fordi de er knyttet til hverandre. For guttene har det tatt mye

tid, støtte og oppmuntring for å få det til, sier Margrét Pála. Mens guttene øver på sosiale ferdigheter, er jentene i gang med individuell trening som handler om mot, initiativ og selvstendighet.

– Gutter og jenter må lære ulike ting for å likestilles, derfor holder vi dem adskilt mesteparten av tiden, sier Pála.

ATSKILT LÆRING

Ideen med å dele barna i gutte- og jente-grupper fikk Margrét Pála for rundt 30 år siden. Som nyutdannet pedagog ble hun oppmerksom på hvordan barnehagene bidro til å fastholde og forsterke de tradisjonelle kjønnsrollene.

– Jeg opplevde at pedagogene ubevisst behandlet guttene og jentene forskjellig. Jentene ble oppmuntret til å være hjelpsomme og pliktoppfyllende, mens guttene ble oppdratt til å tenke på seg selv, ta beslutninger og være ledere. Jeg ønsket å gi begge kjønn samme muligheter, sier hun.

I dag er Hjalldi-modellen vokst til å omfatte 14 barnehager og 3 grunnskoler.

– Ved å kjønnsdele barna unngår vi at barna tar på seg kjønnsbestemte roller. På den måten er det mulig for alle barn

TA MER Plass: Daglig leder Íris Helga tar «give me five» med Ásta Marín. De ansatte jobber for at jentene skal lære å ta mer plass.

Hjalldi-modellen

- Opprinnelig fra Island.
- Grunnlagt av Margrét Pála Ólafsdóttir.
- Eksistert siden 1989.
- Omfatter rundt 2000 barn.
- 14 barnehager og tre grunnskoler.
- Trener sosiale ferdigheter og atferd, som forbindes med maskuline og feminine egenskaper.
- Målet er å gi barna optimale muligheter til å tilegne seg individuelle og sosiale ferdigheter uavhengig av kjønn.

Les mer: hjalldimodel.com

«Vi har ennå en lang vei å gå for å nå målet om likestilling. Jentene må jobbe for å ta mer plass, og guttene må jobbe for å vise følelser.»

å tillegge seg de roller og kvaliteter som de selv ønsker, mener Margrét Pála og fortsetter:

– Vi ønsker å motvirke de sosiale mønstrene som barna møter i samfunnet, og i stedet tilby dem en mer allsidig utvikling og gi både jentene og guttene flere muligheter. Det gjør vi ved at guttene trener på empati og omsorg, uten at jentene overtar styringen. Jentene trener på mot og selvtillit uten at guttene tar styringen.

ALLE JENTER ER T-REX

– I kjønnsblandede grupper tar jentene generelt de feminine rollene, mens guttene tar de maskuline. Våre pedagoger sørger for å stoppe de kulturelle og sosiale prosessene som opprettholder den urettferdige kjønnsdelingen, sier Pála. Jeg nikker, og husker godt da jeg ville leke dinosaur med guttene i barnehagen, men ble redusert til å være en lyserød babydinosaur, mens guttene løp brølende rundt som Tyrannosaurus rex.

– Hos oss hadde du fått lov å være T-Rex, svarer Pála på min historie.

Målet er ikke å gjøre jentene mer mas-

PÅ REKKE: Selv om jentene øver seg på å hoppe høyt ned fra fjellknauser og oppfordres til å tørre litt mer, så er en del av Hjalldi-modellen å lære jentene å gå på rekke.

kuline og guttene mer feminine, men å gi dem samme muligheter til å være begge deler. Her er vi alle sterke, vakre og pene, understreker Pála.

VILLE JENTER

Sosialiseringen i samfunnet fører ofte til at jentene søker nære relasjoner, er mer forsiktige og avventende og søker aksept mer enn guttene, ifølge dansk kjønnsforskning.

– Jentene er ofte mer sosiale, så de trenger å trene på å bli mer individualister, som å si *jeg* i stedet for *oss*. Guttene er mer individualister og bør øve seg på å sosialisere, sier daglig leder Íris Helga i Hjalli-barnehagen. Det forsøker Hjallipedagogikken å motvirke ved å oppmuntre jentene til å være litt mer frekke og initiativrike, og mindre nærtakende og avhengige.

– Jentene løper barbeint i snøen, hopper høyt ned fra møbler og fjellknauser og oppfordres hver gang til å tørre litt mer, forteller Pála, mens hun åpner døren til en stue der jentene klatrer rundt på møblene i forsøk på å unngå å gå på gulvet. Pedagogen øker tempoet, og ut fra jentenes

FINE TING: Guttene Lúkas Frosti, Daniel Þór, Oliver Ingi, Jón Gunnar, Ari Nól, Bjartur Elías, Klemenzi Viðar og Kolbeinn holder hverandre i hendene sammen med pedagog Bryndís Eyjólfssdóttir og sier fine ting til hverandre. For guttene har det tatt lengre tid å få det til enn for jentene.

GRÜNDEREN: Jenter og gutter skal ha samme mulighet til å prøve alt og utvikle seg uten å være låst fast i et kjønnsrollemønster, mener Margrét Pála, gründeren av Hjalli-modelen, en kjønnsdelt pedagogikk.

ansikt ser det ut som flere samler mot til å hoppe der møblene er langt fra hverandre.

SAMMEN EN TIME DAGLIG

Gutter og jenter skal også fungere sammen. Derfor møtes de en time hver dag i ulike aktiviteter. De trener på forhånd, slik at det ene kjønn ikke skal dominere det andre.

– Når jentene på forhånd er bedre til noen leker og oppgaver, mister guttene raskt motivasjonen og omvendt. Derfor unngår vi aktiviteter der det ene kjønn har en fordel, sier Íris Helga.

I Hjalli-barnehagene bruker barna også uniform. Det er ingen bilder på veggene eller sterke farger. Tradisjonelle leker er erstattet av klosser, tepper og modelleire, som oppmuntre til fantasi og kreativ tenkning.

– Ved å fjerne alt «junk», plastlekene, så er det barnas fantasi som leder an i leken, ikke leketøysprodusentenes definisjon av hva leken skal brukes til, sier Pála.

Psykomotorisk terapeut Benjamin Malmberg har ansvar for en gruppe med veldig aktive gutter. Hans jobb er å finne ut hvordan han kan la guttene få være ville, og samtidig gi dem læring gjennom lek.

Tema

KLEM: Guttene trener på empati og omsorg ved å klemme hverandre og Benjamin Malmberg, som er psykomotorisk terapeut.

«Gutter og jenter må lære ulike ting for å likestilles, derfor holder vi dem adskilt mesteparten av tiden.»

Likestilling i barnehagen

SVERIGE: Sverige skapte ny likestillingsdebatt da de i 1998, som verdens første land, fikk kjønnsnøytral pedagogikk inn i skoleloven. Flere svenske barnehager bruker i dag pronomenet hen, slik at de ikke sier han eller hun og dermed gir barna et bestemt kjønn.

DANMARK: Bruken av genuspedagogikk (kjønnspedagogikk) er ikke like utbredt i Danmark som i Sverige. Men barnehagen Jordkloden på Nørrebro har som første barnehage fått Prismecertifikatet, en slags kjønnsversjon av svanemerket. Det viser at barnehageansatte har tatt kurs om kjønnskritikk.

NORGE: Bakken barnehage i Skien er den eneste i Norge som bruker likestillingspedagogikken Hjalli-modellen.

– Allerede nå er guttene en mer harmonisk gruppe. De er flinkere til å slappe av i seg selv og omgås andre barn, forteller Benjamin.

VIKTIGERE ENN NOENSINNE

Selv om det er 30 år siden modellen ble innført, har den aldri vært viktigere, mener kvinnen bak. Island er nummer én på likestilling i verden. Margrét Pála mener kjønnet vi blir født med, stadig har en avgjørende betydning for hvem vi er, og hvilke roller og muligheter vi får.

– Vi har ennå en lang vei å gå for å nå målet om likestilling. Jentene må jobbe for å ta mer plass, og guttene må jobbe for å vise følelser, sier Pála. For henne handler det om å frigjøre barna fra de kjønnsdelte begrensningene om hvordan en «riktig jente» og «riktig gutt» skal være.

– Hvis bare barna kunne få lov til å være seg selv, uten at verken samfunnet, medier, foreldre, lærere eller pedagoger ødelegger med sine kjønnsbestemte begrensninger, så har barn endeløse evner. Problemet oppstår når de ikke får lov å trene *alle* sine menneskelige kvaliteter, mener Pála.

miriam_schultz@hotmail.com

Hold deg oppdatert på hva som skjer innen barnehagefeltet

Her får du nyheter, forskning og debatter, mens du venter på neste utgave av tidsskriftet.

utdanningsnytt.no/forste-steg

**FØRSTE
STEG**

SATT PRIS PÅ: Berit Bae er glad for at over 40 års arbeid på barnehagefeltet blir verdsatt og satt pris på ved å tildele henne St. Olavs Orden.

Får prestisjetung UTMERKELSE

Professor emerita Berit Bae sier barn og barnehager har en tendens til å bli nedvurdert, men gjennom denne utnevnelsen får feltet **positiv oppmerksomhet og høyere status.**

TEKST OG FOTO: LINE FREDHEIM STORVIK

Den anerkjente professoren er utnevnt til ridder av 1. klasse av St. Olavs Orden for sin innsats for barnehagefeltet.

– Jeg synes det er kjemp flott at arbeid i barnehagefeltet blir offentlig verdsatt på denne måten. Barn og barnehager har en tendens til å bli nedvurdert, men gjennom denne utnevnelsen får feltet positiv oppmerksomhet og høyere status. Her synes jeg Kongen går foran med et godt eksempel, sier Berit Bae. Hun er professor emerita i barnehagepedagogikk ved OsloMet.

MÅ HA RESPEKT FOR BARN

Berit Bae har jobbet for barnehagefeltet i over 40 år, og har høstet bred anerkjennelse for sin jobb for å utvikle kvaliteten i norske barnehager. Hun har bidratt til en profesjonalisering av norske barnehagelærere gjennom undervisning, utviklingsarbeid, forskning og veiledning.

– I en tid hvor mange vil inn i barnehager med programmer, kartleggingsskjemaer og metodiske opplegg hvor barn blir definert og kategorisert ut fra andres intensjoner, synes jeg det er flott at mitt fokus på barns opplevelser, og forskningsinteresser rettet mot lekens og barndommens egenverdi, blir verdsatt, sier Bae. Den kongelige norske St. Olavs Orden er en belønning for utmerket fortjeneste for Norge og menneskeheten. Bae er den første som får denne utmerkelsen innen barnehagefeltet i Norge. Tidligere har Eva Balke og Unni Bleken fått Kongens fortjenestmedalje i gull.

OFFENTLIG ANERKJENNELSE

– Jeg tenker at det er godt for alle i praksisfeltet jeg har samarbeidet med, at de ser at felles innsats bærer frukter i form av offentlig anerkjennelse. Det er bare å fortsette å stå på, sier Bae. Hun har vært opptatt av relasjoner og at barns opplevelser respekteres og tas på alvor.

– Berit Bae har gjort en enorm innsats på barnehagefeltet. Hun betyr mye for både barnehageforskning og barnehagepolitikk og har vært premissleverandør for å fokusere på barns rett til medvirkning. Bae har vært med å sette FNs barnekonvensjon ut i praksis, sier leder Geir Aaserud i Verdensorganisasjonen for små barns oppvekst og danning, OMEP Norge. Det er tidligere ledere i OMEP Norge, Elin Bergsvik og Ingunn Landro Sandset, som har nominert Bae til utmerkelsen.

– Utmerkelsen er en anerkjennelse både til Berit Bae og barnehagefeltet, og kan vise politikere og samfunnet ellers at det betyr noe å jobbe med barns rettigheter, sier Aaserud.

– Jeg er glad for at det finnes organisasjoner som OMEP Norge som retter oppmerksomhet mot barns rettigheter og liv i barnehager. Ved å ta initiativ til denne utnevnelsen har organisasjonen bidratt til å høyne statusen både til barnehagebarn og til de som jobber på barnefeltet, sier Bae.

line@utdanningsnytt.no

Berit Bae

Professor emerita i barnehagepedagogikk ved OsloMet.

Jobbet på barnehagefeltet i over 40 år.

Hun har vært tilknyttet Barnevernsakademiet i Oslo, Høgskolen i Oslo og Akershus fra 1975 til 2013, som førsteamanuensis og professor.

Hun har forsket på barnehage og skrevet en rekke bøker og vitenskapelige publikasjoner.

Hun har jobbet for barns beste, respekten for barndommen og lekens egenverdi.

Hun har vært folkeopplyser og veileder for barnehager i hele Norge.

Hun har vært med i en rekke nasjonale utvalg, blant annet i forbindelse med barnehageloven og rammeplanen.

Kilde: OsloMet

TAR Plass: Jentene, som Gabriella Violet Gulushova Leiyan øver på grovmotorikk som å balansere og klatre. Arife Ubukasim og Lea Høgman-Skogstad venter på tur.

NORGES ENESTE KJØNNSDDELTE BARNEHAGE

TURNE! Jon Førstøyl Futtrup syns det er veldig gøy å turne på puterommet. Pedagogisk leder Randi Svege hjelper til med å passe på køen, mens Even Kindsbekken Kjeldby og Aras Norvilas venter på tur.

I Norges eneste kjønnsdelte barnehage **øver guttene på å vise nærhet og jentene på å klatre.** Det skal gjøre dem mer likestilt.

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

BLITT TRYGG: Mamma Kjellaug Sørum Juva er godt fornøyd med at datteren Ea N.J. Skjønstad går i kjønnsdelt barnehage, og forteller at hun er blitt veldig trygg.

mange lignende situasjoner, og jeg ser at barna tidlig tar kjønnsbestemte roller, sier pedagogisk leder Randi Svege.

Barnehagens styrer ble inspirert av Hjalli-modellen etter en studietur, og nå har barnehagen en avdeling for 18 gutter og en for 18 jenter, i tillegg til tre avdelinger med begge kjønn.

HAR IKKE KJØNNSDELTE LEKER

Når barna begynner i barnehagen får de en rød og en blå T-skjorte. Personalet ønsker at barna skal bruke T-skjortene hver dag, men det er ingen tvang.

– Vi ønsker minst mulig fokus på klær og ting. Vi vil se personen, ikke den fine genseren, eller kjolen, sier fungerende styrer Halla Jörundardóttir.

Barnehagen har åpent lekemateriell. Det vil si at dukker, biler og andre kjønnsdelte leker er fjernet. Alle barna får samme lekemateriell, som klosser av skummateriale og gjenbruksmaterieil. Tanken er at leken ikke skal bli låst av lekene, men at lekene skal stimulere fantasien og kreativiteten. Det er ikke lov å ha med egne leker i barnehagen.

– Men det er aller best å leke ute, og jeg leker mest med guttene der, sier Lea Høgman Skogstad. Hun er også glad i formingsrommet.

Ute finnes både sandkasser, klatrevegg og hinderløype. Om ettermiddagen er guttene og jentene ofte sammen ute.

GODE TILBAKEMELDINGER

I gangen møter vi Ea N.J. Skjønstad og mamma Kjellaug Sørum Juva. Hun er svært godt fornøyd med barnehagen. De valgte den mest på grunn av beliggenhet, og er glade for valget, når de ser hvor trygg Ea har blitt på seg selv. Alle barna i barne-

Bakken barnehage

- startet i 1991 i Skien kommune
- pedagogikk etter Hjalli-modellen
- 82 barn på 5 avdelinger, en av dem med bare jenter og en av dem med bare gutter (3–5 år)
- 19,5 årsverk, der 4 ansatte er menn

Bakken barnehage i Skien er den eneste barnehagen i Norge der gutter og jenter går på hver sin avdeling. Barnehagen følger den islandske Hjalli-pedagogikken med mål om å bryte kjønnsroller og forventninger til hvordan jenter og gutter skal oppføre seg.

TRODDE DE VAR GODE

– Jeg trodde jeg var god på likestilling, helt til jeg observerte en liten gutt som satt på benken i garderoben med armer og bein utstrakt til siden, mens to små jenter kledde av ham yttertøyet. Siden la jeg merke til

hagen går på kjønnsblandet avdeling det siste året før skolestart.

– Vi har fått positive tilbakemeldinger fra lærerne til førsteklassingene. De sier barna er modne, gode til å ta imot beskjeder og har et lavt støynivå, forteller styreeren.

GUTTENE TRENER PÅ NÆRHET

Kompensasjonsarbeid er et viktig begrep i Hjalld-pedagogikken. Det betyr at de på gutteavdelingen trener spesielt på nærhet, ved at to gutter for eksempel deler stol. De trener på fremføringer uten å leke bajas, på å lytte, på finmotorikk og på å oppfatte at andre trenger hjelp. På jenteavdelingen jobber de med at jentene skal tørre å ta plass, våge å stå i midten og bruke stemmen sin, fremføre en sang eller noe annet med høy stemme. De øver på grovmotorikk, særlig i klatreveggen og i hinderløypa. Kanskje får jentene dressen på bak frem en dag, for å vise at det er greit å være annerledes.

– Selv om barna går på kjønnsdelte avdelinger, er de mye sammen med barn av motsatt kjønn. Det er også viktig at gutter får være gutter og jenter får være jenter, sier Halla.

SKEPTISKE TIL PEDAGOGIKKEN

Styreeren forteller at noen barnehager har

AU! Isak Gjelstad-Bauer snublet ute på asfalten og fikk et sår inni hånden. Det hjelper med plaster.

tatt i bruk elementer av Hjalld-pedagogikken, men at Bakken er den eneste norske barnehagen med kjønnsdelte avdelinger.

– Mange som ikke kjenner modellen, er skeptiske, og mener man går tilbake i stedet for fremover i tid ved å dele gutter og jenter, sier Halla.

– Jeg har fått høre at Hjalld-modellen prøver å gjøre kjønne likere, og at det ikke er noen vits i å jobbe med likestilling i så ung alder. Men vi erfarer det motsatte, nemlig at gutter og jenter blir mer likestilte av å leke hver for seg. Vi får mulighet til å styrke de svake sidene som hvert kjønn har. Og vi tar selvfølgelig hensyn til at det er store individuelle forskjeller på barn av samme kjønn, påpeker Halla.

ramesil@hotmail.com

REKKE OG RAD: Leon Vokshi Ramaj, Torjus Johansen Ohna, Jon Førstøyl Futtrup, Mohamad Saleh Almousa, Even Kindsbekken Kjeldby og Aras Norvilas går ut av puterommet på rekke og rad etter pedagogisk leder Randi Svege. De har hendene på ryggen for at de ikke skal knuffe på hverandre.

Kompensasjonsarbeid

- Er navnet på likestillingsøvelsene i barnehagen.
- Det er svakheter ved både den feministiske og den maskuline kulturen gutter og jenter vokser opp i. Gjennom øvelsene forsøker barnehagen å tilføre dem det de mangler.

Kilde: Margrét Pála Ólafsdóttir

LIKE KLÆR: Når barna begynner i Bakken barnehage, får de en rød og en blå T-skjorte. De vil lære barna å se personen, ikke den fine genseren, eller kjolen.

HJALLI-MODELLEN

- En islandsk arbeidsmodell for barnehager og grunnskole.
- Utviklet av pedagogen Margrét Pála Ólafsdóttir.
- Kjent for sitt pionérarbeid innenfor likestilling mellom kjønne.
- Fokus på selvkontroll og positivitet.
- Pedagogikken er delt inn i seks områder: barn, ansatte, miljø, materiell, natur og samfunn.

Kilde: Lisbeth Kristiansen

Mitt barnehageminne

LÆRERIK TID: Dommer Tore Petterson fra Skal vi danse på TV2 sier tiden på førskolen lærte ham grunnleggende ting ved å være menneske, som å akseptere uenighet, dele og være sårbar.

KLEDDE SEG UT: Søstrene til Tore Petterson kledde seg ofte ut da de var små, og da ville Tore også det. Han følte seg trygg på førskolen, men ble mobbet som feminin på skolen, og er takknemlig for at moren sa han aldri måtte forandre seg.

Tore Petterson (41)

TV-personlighet, foredragsholder, artist og dansedommer.

Fra: Lier i Buskerud.

Bor i: Oslo.

Familie: Samboer med Joakim.

Aktuell med: Foredragsturné om mobbing og et sommerprogram på TV2 i sommer. Tore jobber dessuten med et nytt album i studio.

– May så min SUPERKRAFT

På førskolen hadde dansedommer Tore Petterson en barnehagelærer han aldri vil glemme. **May så superkraften og bygde selvfølelsen** hans.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: KHOA ĐĂNG ĐỒ

May på førskolen var det første forbildet mitt utenfor familien. Hun pleide å be meg ta ting ned fra de øverste hyllene. «Du som er så høy, Tore, kan ikke du ...» sa hun alltid. Høyden ble min superkraft på førskolen, sier Tore Petterson, blant annet kjent som den sprudlende dansedommeren i *Skal vi danse* på TV2. Tore minnes året som seksåring på førskolen ved Nordal skole i Lier i Buskerud med varmt hjerte. I ettertid har Tore snakket med flere av de andre – og det viste seg at May hadde fått alle til å føle seg spesielle. Ett av barna hadde bodd i Afrika – og derfor hadde May satt i gang et prosjekt om Afrika. Et annet barn hadde tegning som sin styrke – og et annet kunne skrive. May gjorde et poeng ut av begge deler.

– Vi følte oss unike, alle sammen. En sånn førskole burde vi hatt fortsatt. Det skulle vært tre år på førskole. I stedet begynner seksåringene på skole. Dét er synd, for det vi lærte som førskolebarn, er jo det viktigste i livet, sier Tore.

BARN TRENGER TRYGGHET

Som førskolebarn lærte Tore å akseptere at man kan være uenige, han lærte å dele, å le sammen med andre og å være sårbar. Grunnleggende ting ved det å være menneske – som er langt viktigere enn det å lære seksåringene å lese, ifølge Tore.

– Jeg er redd barna ikke får denne grunnmuren i dag. Det er fint at de kan lese som seksåringer, men jeg er oppatt av at vi må sørge for at ungdommer orker å bli voksne. Det er så mange som ikke håndterer livet sitt – og da kunne det faktisk ha vært det samme med den leseleksen!

Tore er opptatt av at vi må bekrefte barna.

– I dag glemmer vi å bekrefte dem for annet enn at de får ting til, mener han.

Han tror May var bevisst på det hun gjorde for barna på førskolen i Lier, og tenker at hun var forut for sin tid.

Tore husker at de lekte butikk, tegnet og malte. På førskolen fikk han også det første møtet med musikk. Han lærte seg å lage melodier på xylofonen. May var god på høytlesning også.

– Alt handlet om trygghet – og det er jo det vi trenger for å få et godt liv, sier Tore.

MOBBET PÅ SKOLEN

– Jeg vokste opp i en rundkjøring. Her følte jeg meg trygg. Ja, det var vel egentlig bare her og på førskolen, sier Tore stille.

Etter et fantastisk år på førskolen fulgte mange år med mobbing på barne- og ungdomsskolen. Tore ble mobbet fordi han var feminin. Annerledes. Heldigvis hadde han en mamma som hørte og så ham. Hun sa at Tore aldri måtte forandre seg. Uansett hva mobberne sa. Ei venninne av Tore ble også mobbet.

– Hun fikk råd om å bli *best på skolen, gå med de klærne, få den hårsveisen* ... Bare hun gjorde sånn og sånn, ville det ordne seg. Jeg er evig takknemlig for at mamma alltid har støttet meg i være meg selv, selv om alle sa jeg var rar. Ber vi barna forandre seg, tror de at det er noe galt med dem. Og det er det faen meg aldri!

Tore brenner for at alle skal få lov til å være seg selv. I dag holder han foredrag for skoleelever, lærere, foreldre, næringsliv og fagpersoner. Tidligere hadde Tore søkelys på mobbeofferets ståsted. Nå handler foredraget mest om mobberne.

– Det er mobberne som er «problemet» – og det er hos dem vi må legge ned ressursene. Det er de som strever i utgangspunktet, sier Tore Petterson.

godkommunikasjon@gmail.com

«Ber vi barn om å forandre seg, tror de at det er noe galt med dem.»

Colegio Arenas Sur International School

- ligger i San Augustin på Gran Canaria
- en av de første tospråklige skolene (spansk-engelsk) i Spania og den første på Gran Canaria
- privateid og startet i 1992
- elevenes alder: 6 måneder til 18 år
- har rundt 700 elever
- over 50 000 barn har fullført skolen
- har over 15 nasjonaliteter og lærere fra flere ulike land
- har 30 000 m² areal med egne områder for sport

Victoria (4) lærer fire språk

Norske Victoria lærer spansk, engelsk og tysk i barnehagen på Gran Canaria. **Når hun blir 6 år, skal hun lære mandarin.**

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

ENGELSKUNDERVISNING:

Norske Victoria Nymo Heltzen går i en klasse med spanske, kinesiske, engelske og nederlandske barn i barnehagen på Gran Canaria. Her har barna engelskundervisning med lærer Joanne Doublett.

Victoria bor på Gran Canaria sammen med mamma Sara Nymo og pappa Farid Heltzen, som begge er norske.

I Spania starter barna på skolen når de er tre år, men språkundervisningen begynner allerede ved ett års alder.

– For å gi Victoria de beste muligheter til videre utdanning og et yrke hun vil trives med, valgte vi en skole som satser på språk, sier mamma Sara.

ET BEVISST VALG

Mamma Sara flyttet til Gran Canaria med familien som treåring, og hun har gått i både norsk barnehage og norsk skole. Da datteren Victoria ble født, vurderte Sara og Farid ulike alternativer og landet på den internasjonale skolen Colegio Arenas Sur. Her begynte Victoria i barnehage da hun var 1,5 år, og overgangen fra barnehage til skolen gikk smidig.

MÅ SNAKKE FREMMED-SPRÅK: Treffer elevene en av fremmedspråklærerne ute, må de snakke engelsk eller det språket læreren underviser i, aldri spansk. På den måten blir barna gode til å snakke andre språk enn sitt eget morsmål, mener lærer Noelia Ramirez Duarte.

– Skolen holder et høyt faglig nivå, også i realfagene, noe som er svært viktig hvis Victoria velger å studere ved et universitet enten i Spania eller i et annet land, sier Sara.

KAN FÅ LOGOPED ELLER PSYKOLOG

Sara forteller at hun synes det er betryggende at uvedkommende ikke kan komme og gå som de vil, i skolegården. Hele området er inngjerdet. Og hvis noen andre enn foreldrene skal hente, må det gis beskjed i forkant, og den som henter må vise legitimasjon.

– Foreløpig kjører vi selv Victoria til skolen, men når hun blir litt større, kan hun ta skolebussen sammen med andre elever og en lærer, sier Sara.

– Da sparer vi mye tid på levering og henting. Nå bruker vi fort en time hver vei.

Sara forteller om foreldresamtaler annenhver måned, eller oftere ved behov, og foreldremøte tre ganger i året. Barn som trenger det, får tidlig oppfølging av logoped eller barnepsykolog som er tilknyttet skolen. Dessuten får barna tre retters lunsj hver dag.

– Dessuten synes vi det er praktisk med skoleuniformer, slik at alle er like, sier Sara. Elevene har to uniformer, en tradisjonell og en sportsuniform.

VENNER FRA MANGE LAND

Victoria er på skolen fra 08.45 til 15.45 mandag til fredag. Skolen er åpen fra 07.00 til 18.00. Barna som er til stede utover normal skoledag, får tilbud om å delta på aktiviteter som svømming, sjakk eller rytmisk sportsdans. I klassen til Victoria er det spanske, kinesiske, engelske og nederlandske barn. I andre klasser går det også flere norske barn, men Victoria er helst sammen med barn på sin egen alder. Victoria har venner fra mange land, og foreldrene synes toleranse og inkludering er viktig.

– Men for oss nordmenn kan den spans-

ALDRI NORSK: Før de er ett år går alt i barnehagen på spansk. Men når barna er rundt året, begynner vi å lære dem engelsk, forteller den spansk-norske læreren Susi Morales (25). Hun snakker aldri norsk med Victoria.

ke kulturen likevel være en utfordring. Her blir ikke barna med hverandre hjem etter skoletid, slik de ofte gjør i Norge. Alt er veldig organisert, og basert på uteliv. Foreldre avtaler heller å møtes med barna i parken, og sender aldri barna ut for å leke alene, forteller Sara.

BLIR IKKE SPRÅKFORVIRRET

Victoria er kledd i skolens sportsuniform og vil helst gjemme seg bak foreldrene, som følger henne denne dagen. Victoria har skolesakene i en trillebag. Sara, som er fra Bodø, snakker nordnorsk til Victoria. Hun veksler uten problemer mellom norsk, spansk og engelsk. Victoria er sjenert og lar mamma svare.

– Vi opplever ikke at Victoria blir forvirret av å lære flere språk samtidig, sier Sara.

– Siden barna lærer det meste gjennom lek, tenker de ikke på det som læring, og

LEK OG DANS: Språkkopplæringen skjer gjennom sang, musikk, dans, gym, data, video, forming og lek. Den foregår ikke bare i klasserommet, men også ute sammen med lærer Mercedes Carrion.

alt kommer naturlig. Slik ser vi at det er med tysk, som Victoria har hatt det siste året, og vi tror det vil gå like greit med mandarin også. Det blir nok verst for oss foreldre, når vi skal følge opp leksene hjemme, smiler Sara.

16 FIREÅRINGER LÆRER ENGELSK

Victoria og klassekameratene har et hyggelig klasserom, med fargerike småbord og stoler, der fire-fem elever ofte sitter sammen og gjør gruppearbeid. Nå er 16 fireåringer samlet på gulvet foran tavlen for å ha engelskundervisning. Barna forteller hvordan de har det, og synger sammen. Det er normalt en eller to lærere

«Siden barna lærer det meste gjennom lek, tenker de ikke på det som læring, og alt kommer naturlig.»

Gran Canaria

i klasserommet. Etter en stund er det håndvask og mat, før elevene marsjerer på en rekke ut for å leke.

LÆRER SPRÅK I MUSIKK OG GYM

Spansk-norske Susi Morales (25) var Victorias lærer de to første årene. Selv om hun kan norsk, snakker Susi aldri noe an-

FRA ETT ÅR: Lærer Tania Valiña lærer barna engelsk fra de er ett år gamle i den spansk-engelske barnehagen på Gran Canaria.

net enn spansk og engelsk med Victoria og de andre barna. Og Victoria snakker heller aldri norsk til Susi.

– Slik er det hele veien, sier lærer Noelia Ramirez Duarte.

– Før de er ett år, går alt på spansk. Men når barna er rundt året, begynner vi å lære dem engelsk. Noelia forteller at mange av lærerne er pedagoger, som bruker ulike verktøy i språkopplæringen, som sang, musikk, dans, gym, data, video, forming og ikke minst lek. Det er ikke bare i klasserommene undervisningen foregår. Treffer elevene en av fremmedspråklærerne på uteområdene, skal de enten snakke engelsk eller det språket læreren underviser i, aldri spansk.

– På denne måten blir barna gode til å kommunisere på andre språk enn morsmålet, noe de vil ha stor nytte av senere i livet, påpeker Noelia.

ramesil@hotmail.com

**NÅ UT TIL
69.000
LESERE**

Annonserer du i Første steg når du styrere, barnehagelærere, studenter, universitets- og høyskoleansatte og andre barnehagefolk.

Ta kontakt med Mona Jørgensrud mj@hsmedia.no
Telefon 62941032 / 91173473

**FØRSTE
STEG**

Les mer: utdanningsnytt.no/forste-steg

**Neste utgave
kommer
9. oktober.
Annonsefrist er
9. september.**

Det er vi voksne som har ansvaret for en god relasjon, ikke barnet, skriver **Lavdim Alihajdaraj**.

Vi må våge å vende blikket mot oss selv

Lavdim Alihajdaraj
styrer i Labakken og
Vestskogen barnehager,
Færder kommune
alihajdaraj@hotmail.com

”
Hvorfor er det slik at enkelte voksne evner å se barns behov bedre enn andre?”

Barnehagen er den arenaen hvor barn oppholder seg mest utenom hjemmet. Det at mine ansatte vet noe om hvordan de kan arbeide for å fremme inkludering og psykisk helse, og vår måte å møte barna på, vil i stor grad påvirke hvordan barna utvikler seg. Hvem er det som egentlig må endre seg, barnet eller de voksne? Vi må sette mer søkelys på hva vi selv bringer med oss inn i relasjonen, og hvordan dette påvirker våre møter med barna.

LÆRE OM OSS SELV

Barnehageansatte sitter inne med en enorm kompetanse, og deres daglige samhandlinger med barna er av stor betydning. Vi må snakke om betydningen av hvordan Fatima (5) blir møtt i garderoben når hun blir levert og ikke vil at pappa skal dra. Vi må snakke om hva som egentlig skjer med oss når Pål (4) løper ut fra samling. Hva skjer med oss voksne når barn utfordrer oss? Hvorfor er det slik at enkelte voksne evner å se barns behov bedre enn andre? Dette må løftes frem, vi må undre oss sammen, lære av hverandre og ikke minst lære mer om oss selv i møte med barna. Vi vil alltid være en del av det vi ser og opplever.

TILSTEDEVÆRELSE VIKTIG

Som leder er jeg opptatt av å synliggjøre det fantastiske arbeidet som blir gjort av mine ansatte. Daglig skjer det viktige møter mellom mennesker. De voksnes bevisstgjøring i disse samhandlingene er av stor betydning. Være-måten, språket og kroppsspråket til de voksne er med på å legge føringer for måten barn blir møtt på. Jeg tror vi mennesker lærer mest når vi

blir tatt på fersken i å gjøre noe bra. Ved å løfte frem de små, magiske hverdagsøyeblikkene og tydeliggjøre overfor personalet hvor viktig *akkurat* de ordene, *det* blikket eller *det* fanget var for «Fatima» (5), vil jeg gjøre det enklere for mine ansatte å se barnet innenfra og seg selv utenfra. Personalet kan utforske hvordan barnet har det på innsiden. Vi må undre oss over barns opplevelser og indre følelsestilstander, noe som krever tilstedeværende voksne.

VEND BLIKKET MOT OSS SELV

Det har vært en tendens til å tenke at barn som strever, ikke mestrer. Men hvem er det egentlig som ikke mestrer, barnet eller de voksne? Vi må minne oss selv på at det er barnehagen og de voksne rundt barnet som kanskje ikke mestrer. Hva bringer vi med oss inn i relasjonen? De voksne bærer alltid ansvaret for relasjonen, aldri barnet. Dette fordrer at barnehagepersonalet ikke bare fokuserer på barnet, men også på det som skjer her og nå, og hva som kan være med å opprettholde utfordringene i kommunikasjonen mellom barn og personalet. Personalet i barnehagen må spørre seg på hvilke måter de er med å påvirke fastlåste situasjoner med barna. Ved at mine ansatte vender blikket mot seg selv, kan de bli oppmerksomme på egne uttrykk og kommunikasjon. På den måten kan personalet videreutvikle relasjonen til Fatima, Pål og alle de andre barna i barnehagen.

I hvert nummer inviterer vi en barnehagestyrer til å skrive om et tema styreren brenner for.

Hun kjemper for lik rett for alle

Da Ann Mari Milo Lorentzen **demonstrerte for likhet i gymtimen på skolen** visste hun lite om at hun en dag skulle snakke om likestilling i FN.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: INGUN A. MÆHLUM

Ann Mari Milo Lorentzen var 19 år og skulle bli sosialantropolog. Så fikk hun jobb som vikar i en barnehage ved siden av studiene i Tromsø. Det endret alt. Nå sitter hun i sentralstyret i Utdanningsforbundet og er ny leder i Kontaktforum barnehage.

– Jeg oppdaget at jeg fikk god kontakt med barn som enten var stille eller aktive; de barna ingen andre fikk kontakt med. Jeg fant ut at dette var noe jeg var god på, forteller Ann Mari om sitt første møte med barnehagen. Hun oppdaget at det som foregikk i barnehagen, ikke var tilfeldig. Det var et fag.

LA BARN SKÅLE I MELK

Ann Mari fullførte et år med sosialantropologistudier før hun tok barnehagelærerutdanning. Etter fem år som pedagogisk leder i Reinen barnehage ble hun hovedtillitsvalgt for Utdanningsforbundet i Tromsø kommune. Nå er hun valgt inn i sin andre periode i sentralstyret, og var en av dem som fikk rent flertall. For 36-åringen er en god barnehage passe stor med engasjerte fagfolk som sitter på gulvet med barna.

– Den gode barnehage skal ha en tanke og en plan, men behøver ikke styres av tidsskjema. Det handler om å ha verdigrunnlaget i rammeplanen med deg, sier Ann Mari. Som da to gutter i barnehagen satt og skåla i melkekoppene fordi faren skulle på Skarven og drikke øl om kvelden.

«NÅR VI GÅR I PRIDEPARADEN MED «STOLT LÆRER» PÅ T-SKJORTENE, VISER VI AT VI STØTTER OPP OM MANGFOLD. DET KAN VÆRE MED PÅ Å REDDE LIV.»

ER DIREKTE: Allerede på russekortet til Ann Mari Milo Lorentzen, sto det: «Dagbladet: Sterke meninger». – Jeg er direkte, jeg går ikke rundt grøten, det orker jeg ikke, sier den nye lederen av Kontaktforum barnehage i Utdanningsforbundet. Hun er glad i å være ute hjemme i Tromsø.

– Vi kunne sagt at guttene skulle slutte å skåle, fordi de lett ville søle. I stedet utvidet vi leken med kafébord, batterilys, vannmugger, kopper, meny og servitører, og alle barna ble med i kaffelegen. Vi holdt på en hel uke, forteller Ann Mari. Hun blir beskrevet som en som har et stort hjerte for barnehagen. Et engasjement som også sendte henne rett i bakken en periode.

SYK AV JOBBEN

– Det verste med å være barnehagelærer er når du ikke får hverdagen til å gå rundt på grunn av fravær, og du går hjem og føler at din faglige integritet spises opp innenfra. Jeg kjente at jeg aldri strakk til. Jeg ble syk av det, forteller Ann Mari. Hun jobbet mye, holdt foredrag i andre barnehager på ettermiddagstid og sa ja til mer enn hun hadde trengt. En morgen kom hun seg ikke opp av senga. Stressnivået hadde gjort henne syk.

– Det føltes som jeg måtte lære å gå på nytt, og jeg måtte takle nederlaget med å bli sykmeldt, sier Ann Mari, som var borte fra jobb et halvt år. Siden har hun vært åpen om sine erfaringer, blant annet på forsiden av avisa Nordlys.

VIKTIG MED ÅPENHET

– Har du hatt en ryggoperasjon, deler du i detalj. Har du slitt psykisk, skal du ikke snakke om det. Det definerer deg på en annen måte. Det blir feil, mener Ann Mari. Fordi hun fremstår som trygg, tøff og sikker, har hun opplevd ikke å bli trodd på at hun i perioder har slitt psykisk.

– Det er ikke godt. Psykisk sykdom kan ramme hvem som helst, ikke bare de som ser slitne ut, sier barnehagelæreren. Hun er redd for å bli definert ut fra det.

– Jeg er redd folk skal se på meg som skjørere, og vil ikke at folk skal veie sine ord, sier Ann Mari. Skjører er det få som vil definere 36-åringen som i dag. Hun kom virvlende inn som en nordavind på Landsmøtet i Utdanningsforbundet for åtte år siden med en kraftsalve mot forbundet som hun mente ikke gjorde nok for barnehagene i Tromsø som skulle konkurranseutsettes. Hun minnes at leder Steffen Handal kom bort og takket for et bra innlegg.

«VI GÅR GLIPP AV GODE FOLK HVIS VI IKKE TAR OSS TID TIL Å PRATE MED DEM SOM IKKE SNAKKER HELE TIDEN.»

– Da opplevde jeg at her er det plass for å si det man mener, og at jeg ikke ble sett på som en liten, sint dame fra Nord-Norge, sier Ann Mari.

FØRSTE OPPRØR FOR LIKESTILLING

Men det fargerike språket og det nordnorske engasjementet tar hun med seg. Og hennes stadige nye hårfarger er blitt et varemerke; fra blått og rosa til gråblekt.

– Og så er jeg direkte, jeg går ikke rundt grøten, det orker jeg ikke, smiler barnehagelederen.

Selv har Milo, som hun kalles blant kollegaer, ikke gått i barnehage, fordi det ikke fantes i den lille bygda Skarstein på Andøya i Nordland der hun vokste opp. Distriktsperspektivet har hun med seg i politikken. Barnehagelæreren er kjent for sin rettferdighetssans og er ustopkelig på vegne av andre. Opprørstrangen og kampen for likestilling startet allerede på barneskolen.

– Da vi spilte basket i gymmen, sentret guttene aldri til jentene. Vi ba om å få spille for oss selv, men fikk ikke lov. Da fikk jeg alle jentene til å marsjere inn i garderoben til gymtimen var over. Jeg tror det ble mer inkluderende etter det, smiler Ann Mari. Hun var elevrådsleder på barneskolen, har sørget for at Utdanningsforbundet deltar i Pride-paraden og brenner for likestilling, mangfold og integrering.

– Når vi går i Pride-paraden med «Stolt lærer» på T-skjortene, viser

vi at vi støtter opp om mangfold. Det kan være med på å redde liv, sier Ann Mari. Hun er opptatt av at likestilling ikke bare handler om to kjønn, men også om homofile, transpersoner, urfolk og minoritetsspråklige.

SNAKKET I FN

I løpet av få år går jenta fra Andøya fra å sitte med toåring på fanget til å representere Norge på FNs kvinnekommisjon i New York.

– Første gangen jeg sto inne i FN-bygningen, var

ANN MARI MILO LORENTZEN (36)

VOKST OPP på Andøya i Nordland.

JOBB Sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet.

BAKGRUNN

» Pedagogisk leder i Reinen barnehage, Tromsø fra 2006 til 2011.

» Hovedtillitsvalgt for Utdanningsforbundet i Tromsø kommune 2011 til 2015.

» Sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet fra 2015 og leder for Kontaktforum barnehage fra 2020.

» Sitter i forhandlingsutvalget i PBL.

» Leder av utvalget for likestilling og mangfold i Utdanningsforbundet (UDF).

» Hun har deltatt på Nordisk folkehøgskole i Genève og fulgt ILO-konferansen om arbeidslivsspørsmål.

BOR i Tromsø.

FAMILIE Gift og har hunden Akilles.

LIKER Å løpe fjell-løp, gå tur med hunden Akilles, høre på alt fra Kari Bremnes og Stein Torleiv Bjella til hardrock og Pantera og å se fotballkamper med favorittlaget Liverpool sammen med mannen.

AKTUELL Ny leder i Kontaktforum barnehage i Utdanningsforbundet.

MILO OG AKILLES: Ny leder Ann Mari Milo Lorentzen i Kontaktforum barnehage i Utdanningsforbundet elsker å lese stortingsmeldinger. Da hender det ofte dvergschnauzeren hennes, Akilles, ligger i armkroken.

helt uvirkelig. Det var stort, sier Ann Mari. Hun var med i delegasjonen til Education International (EI), en global fagforening for lærerorganisasjoner.

– Vår oppgave var å påvirke utdannings- og likestillingspolitikken som ble diskutert i FN, sier Ann Mari.

Som ny leder i Kontaktforum barnehage vil hun jobbe for flere timer til plantid og økt pedagognorm.

– Jeg er opptatt av at det skal være et levende forum som bringer medlemmenes tanker, erfaringer og meninger inn i møtene som vi i sentralstyret kan bruke for å få fullfinansiert pedagognormen. Vi har en politikk på minst 50 prosent barnehagelærere, det betyr *minst*, sier lederen. Hun ønsker også flere aktive klubber i barnehagene, å rekruttere flere fra private barnehager og å få hovedtillitsvalgte i store barnehagekonsern.

LIKER STORTINGSMELDINGER

Hvis Ann Mari fikk være statsråd for en dag med ubegrensede penger, ville hun sørget for at Tromsø kommune slapp å kutte 50 lærerstillinger. Hun ville fullfinansiert pedagognormen, innført lærernorm i videregående skole og sørget for å fylle opp alle tomme utstyrslabber. Og så skulle alle lærere i barnehage og skole fått mer lønn. Hun kunne tenkt seg jobben som kunnskapsminister, utfordringen er bare for hvilket parti. Om vi ser henne som en fremtidig leder for Utdanningsforbundet, synes hun er vanskelig å svare

på, men spørsmålet er ikke ukjent. Hun blir beskrevet som en som er god til å bygge nettverk og relasjoner.

– Jeg er sosial, liker å bli kjent med mennesker og er opptatt av å inkludere alle. Vi går glipp av gode folk hvis vi ikke tar oss tid til å prate med dem som ikke snakker hele tiden, sier Ann Mari. Hun liker å lese stortingsmeldinger.

– Det er litt nerdepolitikk, men jo flere du leser, jo mer vet du hva du skal se etter, og hvor tiltakene er, sier politikeren.

ELSKER FJELLTOPP-LØP OG ROCK

Barnehagelederen synes ikke det er lett å beskrive seg selv med tre ord, men til slutt kommer det: sta, uredt og engasjert. Pendlertilværelsen mellom Oslo og hjembyen Tromsø går greit.

– Når folk får vite at jeg ikke har barn, sier de ofte at det ikke er så farlig å pendle. Det provoserer meg. Jeg har en liten familie med mann og hund og har venner som min valgte familie, og de må pleies, sier Ann Mari engasjert. Når barnehagelederen ikke jobber med politikk, er hun ofte å se i treningstøy.

Å gå fjellturer eller delta i fjelltopp-løp er Ann Mari sin form for terapi, enten det er i Lofoten eller i Troms-dalstinden. Hun er også Liverpool-fan og elsker rock, to lidenskaper hun deler med musikermannen sin.

– Hører jeg på tre Panterasanger før en høring på Stortinget, utlignes nervøsiteten i kroppen, smiler Lorentzen, som både har spilt trompet og fotball.

AKILLES ER LYKKEPILLEN

Barnehagelederen har det bra når hun er sammen med venner, går på konsert, kan se ut over havet og får gjøre en meningsfull jobb. Hun har det ikke bra når hun er lenge hjemmefra, opplever at det hun gjør er bortkastet, eller ikke får vært ute i frisk luft. Dvergschnauzeren Akilles, oppkalt etter en Led Zep-pelin-låt, er barnehagelederens lykkepille. Den ligger gjerne i armkroken når hun jobber hjemme. Lorentzen tenker ikke så mye på fremtiden, men leker med tanken på å studere jus, gå tilbake til en gårdsbarnehage eller si ja til en ny periode i Utdanningsforbundet.

– Jeg lurar ennå på hva jeg skal bli når jeg blir stor, men jeg vil lytte til magefølelsen, smiler hun.

– *Hvordan vil du bli husket?*

– Jeg håper det vil være som den som sto opp for andre når det var behov for det, og en som har bidratt til åpenhet rundt psykisk helse. Jeg håper andre vil se på meg som en som inkluderte dem og ga dem plass. I politikken håper jeg at jeg vil bli husket som en som jobbet godt for barnehagen, slik at barna og de som jobbet der, fikk en bedre hverdag.

line@utdanningsnytt.no

Lag et skattkammer

Sølvkanner, magiske lamper og gamle ting kan gi fantasien et puff og hjelpe barn og voksne inn i en verden fra gamle dager eller 1001 natt.

Ting fra gjenbruksbutikker og roteloft bærer på fortellinger om levde liv og andre tider. Barn opplever ofte gamle ting som mer «ekte» enn plastlekene de omgir seg med. De kan derfor virke inspirerende for barn som vil tre inn i fiksjon – for eksempel i rollelek. La barna bli med på «tingleterjakt» – akkurat som Pippi Langstrømpe, og se hvilke skatter dere finner. Start gjerne jakten med en gruppe barn på tur til gjenbruksbutikken. Ta med en trillekoffert og be barna finne en ting hver de synes kunne være spennende å leke med. Har dere ikke bruktbutikker i nærheten, spør foreldre og besteforeldre om de har gamle gryter, skrin, nøkler, suvenirer, kjøkkengjenstander eller koffertar de kan ta med i barnehagen.

Trude Anette Brendeland

trubrende@hotmail.com

Barnehagelærer, forfatter og foredragsholder som står bak fantasifantasten.no. Jobber i Eventyrhuset lekeverksted i samarbeid med Fantoft gård studentbarnehage, Bergen.

Presenter gjenbruksfunnene på respektabelt vis i ei rikholdig hylle

– som et skattkammer for fantasien. Det inviterer mer til lek om dere setter tingene synlig i hylla framfor å fylle store kasser med ting. På hylla ser barna lettere utvalget og opplever mer umiddelbar inspirasjon. Vurder hver ting med tanke på holdbarhet og sikkerhet. Noe kan stå framme i lekerommene, mens annet får komme ned fra hylla ved spesielle anledninger.

Noen av gjenbrukstingene

som er ekstra flotte,

kan hentes fram ved høytidelige anledninger. Oppbevar dem i merkede koffertyper og ta dem fram når det er lekegruppe, samlingsstund eller dramatiseringer. Tenk å få ta ned kofferten merket med «Gamle dager» eller «1001 natt» og kjenne det kile i magen når vi høytidelig pakker opp og snakker om tingene. Kniplingsduker, sølvkanner, kaffekverner og skatter fra andre kulturer skaper fascinasjon og bringer barna nærmere historien.

Det er hyggelig å komme til lekerommene

om du av og til setter gjenbrukstingene fram som en invitasjon. Tenk å komme til bord som allerede er dekket til teelskap og bamsefest, eller til trollmannens kjøkken der flakonger, kanner og krydderier står klar til miksturmakerne. De siste barna som blir hentet, kan for eksempel lage en invitasjon til de som kommer tidlig neste morgen.

Ekstratipset!

Magisk medisin

I gjenbruksbutikker finner du ofte små flasker, skrin og krukker som er flotte til å oppbevare hjemmelaget magisk medisin i (hilsen Pippi).

Disse kan du ta fram når fantasien trenger et ekstra puff. Kanskje trenger dere «modigdrops» for ekstra styrke når noe føles farlig, eller fantasimedusin til eventyrstunden? Med «tidsmaskinbensin», «verdensreisedråper» og «flygepulver» kan dere forflytte dere både i tid og rom, reise til Fantasia og hjem igjen.

«Men eg er påpasseleg med å ikkje drive undervising, altså!»

Mange pedagogar er redde for å drive skriveopplæring i barnehagen.

Å få barna interesserte i skriftspråket handlar ikkje om å lære dei å skrive, men om å gi dei gode erfaringar med skrift i bruk.

Det er stor variasjon i kva dei vaksne i barnehagen legg i omgrepet språkstimulering, viser ein studie frå Høgskulen i Volda. Masterstudien *Skriftkultur i barnehøgda – Den vaksne som tilretteleggar for nynorsk språkstimulering i barnehagen* (Vadstein, 2018) viser at det også er behov for å løfte fram korleis ein kan jobbe med skriftspråkstimulering på barnehagen sine premisser.

REDDE FOR Å DRIVE UNDERVISING

Rammeplanen frå 2017 legg større vekt på «skriftspråkstimulering» enn tidlegare planar. Faglitteraturen argumenterer for at det ikkje er konflikt mellom det å drive skriftspråkstimulering og det å bevare barnehagen sin eigenart og kultur. Likevel er det mange pedagogar som vegrar seg når dei vert spurde om «skriftspråkstimulering», og fortel at dei er redde for å drive undervising og formell skriveopplæring. «Men eg er påpasseleg med å ikkje drive undervising, altså!» seier ein av pedagogane i studien. I det ligg det truleg ei forståing av skrift som noko som høyrer skulen til, noko som kjem *etter* at talespråket er på plass, og ikkje noko som høyrer barnehagen til. Denne artikkelen presenterer kva skriftspråkstimulering i barnehagen kan vere, og korleis den vaksne kan leggje til rette for det på barna sine premisser.

SKRIFT RUNDT OSS PÅ ALLE KANTAR

Også små barn utviklar ei forståing av at lesing og skriving er reiskapar for kommunikasjon. Dei vert sosialiserte inn i ein skriftkultur (Barton, 2007). Vi har skrift rundt oss på alle kantar. Ser vi nærare på kva skriftspråkstimulering i barnehagen kan vere, finn vi at det omhandlar ei rekkje aktiviteter: Det er barn sine møte med høgtlesing, songar, rim

og regler, skrift i det fysiske miljøet og i teikneaktivitet og utforskande skriving (Gjems, 2016; Høigård 2013; Hagtvet, 2015). Det å stimulere talespråket og skriftspråket heng saman, og ved å gi barna eit rikt skriftspråkmiljø bidreg ein også til å stimulere talespråket, viser faglitteraturen. Vi seier gjerne at barnehagebarn tileignar seg skriftspråket gjennom øyret, ved å lytte til høgtlesing eller song. Skriftspråkstimulering handlar altså ikkje primært om det å lære å skrive, men om å få gode erfaringar med skrift i bruk. Den vaksne er ein språkleg rollemodell i seg sjølv, i tillegg til at han eller ho skal leggje til rette for at barn møter skrift i barnehagen.

LITE NYNORSK I BARNEHAGEN

Sjølv om det er mange barnehagar som har gode rutinar for høgtlesing, bibliotekbesøk, songsamlingar og andre skriftspråkstimulerande aktivitetar, viser det seg likevel at det er overraskande lite nynorsk språkstimulering i barnehagar i såkalla nynorskområde (Vadstein, 2018). Dette kan henge saman med at rammeplanen ikkje tematiserer målform i det heile teke. Omgrepet «språkform» er nytta i rammeplanen, men dette er eit utydeleg omgrep. Det viser seg at dei vaksne ikkje koplar «språkform» til «målform», og at det dermed ikkje automatisk fører til at barna møter meir nynorsk i barnehagen. Ingen av dei ti informantane i studien definerte målform inn i omgrepet «språkform», men tolka det heller som «ulike måtar å uttrykkje språk på», «mimikk og gestar» eller «skriftleg eller verbalt språk» (Vadstein 2018, s. 64). Det er heller ikkje nødvendigvis samsvar mellom at pedagogen har ein sterk identitet som nynorsksbrukar, og kor mykje nynorsk språkstimulering barna i barnehagen faktisk får (Vadstein, 2018). «Eg vil ikkje pålegge mine medarbeidarar å lese på nynorsk» er ei utsegn som viser at omsynet til den vaksne og den språkle-

ge bakgrunnen deira veg tyngre enn omsynet til kva skrift-
språkleg stimulering barnet har behov for. Når det er sagt,
viser praksisen i ein av barnehagane i studien at det går an
å få til god nynorsk språkstimulering gjennom systematisk
arbeid med val av bøker og songar, og ein bevisst praksis i
heile personalgruppa.

DETTE KAN DU GJERE

Barnehagen har eit særleg godt utgangspunkt for spennan-
de og variert språklæring. I barnehagen er fagområda vov-
ne saman, og språkstimulering skjer gjennom heile dagen.
Slik kan også skriftkulturen vere til stades i kvardagen til
barna. Det krev litt førebuing av den vaksne, og at han eller
ho har tenkt på til dømes kva for ei bok som skal lesast og

kor tid, at han eller ho har brukt tid på å lære ein ny song
eller lagt fram blyantar, papir og anna inspirasjonsmateriell
til leikekroken (og ikkje berre på teiknebordet). Teikning,
rabling og oppdagande skriving er i høgste grad ein viktig
føresetnad for å sjå samanhengen mellom orda vi snakkar,
og at orda kan skrivast ned og lesast av andre, og kan med
fordel takast inn i leiken og kvardagsrutinane i barnehagen.

HJELP DEI SOM SPØR

Å gi barna tilgang til skrift før dei sjølve spør etter det, er
kanskje ei av dei største utfordringane, fortel pedagogane
i studien (Vadstein, 2018). Undersøkinga viser også at det
er vanleg at pedagogane hjelper dei barna som sjølve spør
etter lese- og skriveaktivitetar. Her kan det tenkjast at barn

” Teikning, rabling og oppdagande skriving er i
høgste grad ein viktig føresetnad for å sjå
samanhengen mellom orda vi snakkar, og at orda
kan skrivast ned og lesast av andre.

Skriftspråkstimulering på barnehagevis

1. Les høgt saman – også midt på dagen.
2. Syng saman, både gamle og nye melodiar og tekstar. Bruk rim og regler systematisk.
3. Legg til rette for bøker, teikning og oppdagande skriving, også i annan leik.
4. Bruk skrift og bilete i det fysiske miljøet for å vekke nysgjerrigheita på kva skrift er, og kva det kan brukast til.

”Skriftspråkstimulering handlar altså ikkje primært om det å lære å skrive, men om å få gode erfaringar med skrift i bruk.

som ikkje vel slike aktivitetar sjølve, får mindre språkstimulering enn andre. Til dømes vel mange vaksne å leggje til rette for høgtlesing heilt i starten eller slutten av barnehagedagen, fordi det då er færre barn til stades, og fordi dei opplever det som roleg og godt. Høgtlesing midt på dagen kan vere eit tiltak som vil sikre at alle barna vert lesne høgt for. Å bruke bøker aktivt i leiken vil også stimulere språket. Ved å leggje til rette for leikemiljø som gjer det mogleg å «leike boka», vert boka levande, barna brukar ord og omgrep frå bøkene, og boka kan fungere som igangsetjar eller bensinstasjon i leiken (Synnes & Øvereng, under utgiving).

TALESPRÅKET VERT PRIORITERT FØRST

Å leggje til rette for skriftspråkstimulering i barnehagen er verdifullt for barna der og då, og det er også med på å byggje ei bru til skulen og vidare læring. Det er inga motsetning mellom skriftspråkstimulering og barnehagekulturen, viser faglitteraturen. Studien som denne artikkelen byggjer på, viser likevel at det er ein veg å gå. Skal vi anerkjenne

heilt og fullt at skriftspråket ikkje er noko som kjem *etter* at talespråket er på plass, må vi arbeide meir med innhald og metode for skriftspråkstimulering i barnehagen.

Litteratur

- BARTON, D. (2007). *Literacy. An introduction to the ecology of written language* (2. utg.). Malden: Blackwell publishing.
- GJEMS, L. (2016). *Barnehagens arbeid med tidlig litterasitet på barns vilkår*. Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.
- HAGTVET, B. E. (2015). *Språkstimulering. Tale og skrift i førskolealderen* (6. utg.). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- HØIGÅRD, A. (2013). *Barns språkutvikling muntlig og skriftlig* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- SYNNES, H. E. og ØVERENG, L. K. B. (Under utgjeving, 2019). *Frå bok til meir leik*. I ELLE, Ø. og NYHUS, M. R. *Kulturmøter og estetiske prosesser for de yngste barna (0-3 år)*. Bergen: Fagbokforlaget.
- VADSTEIN, A. M. V. (2018). *Skriftkultur i barnehøgda. Den vaksne som tilretteleggjar for nynorsk skriftstimulering i barnehagen*. Masteroppgåve, Høgskulen i Volda

Det fysiske miljøet er viktig for barna

Det fysiske miljøet i barnehagen har stor betydning for barns fysiske aktivitet og trivsel, viser forskning.

TEKST: KJERSTI SALVESEN

Som lærer i fysisk aktivitet og helse ved barnehagelærerutdanningen ved Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH) har Ole Johan Sando erfart at fysisk aktivitet er en viktig del av leken i barnehagen. Han opplever imidlertid at vi har for lite kunnskap om sammenhengen mellom barnehagens fysiske miljø og barnas lek og trivsel. Ole Johan har undervist ved barnehagelærerutdanningen siden 2010 og har i løpet av de ti årene sett en positiv utvikling av norske barnehager, men har savnet mer kunnskap om hva et godt barnehagemiljø innebærer. Dette har han gjort noe med gjennom arbeidet med sin doktorgrad.

BARNEHAGEMILJØ SOM FREMMER LEK

Ole Johan Sando har sett på hvordan barna bruker det fysiske miljøet, inne og ute, i barnehagen – og erfarer at et miljø som fremmer lek, er positivt for trivselen.

– Når barn leker, har de ofte høyere trivsel. Derfor er det så viktig at miljøet inspirerer barna og er tilrettelagt for lek, sier forskeren, som har sett at det å få utløp for aktivitet og bevegelse, også innendørs i barnehagen, er viktig for trivselen.

Trivselen er høyere i de barnehagene der man har et område med mulighet for fysisk aktivitet integrert i avdelingen, ifølge forskeren.

– På den måten kan barna selv regulere behovet for aktivitet og hvile, sammenlignet med om barnehagen har et spesialrom for fysisk aktivitet de har tilgang på et par ganger i uken, sier Sando.

Ute har Ole Johan sett at trivselen er høyere der barna har tilgang på et naturområde.

– Naturen byr på spennende materialer og er rik på lekemuligheter. Stier og åpne skogsområder på barnehagens uteområde er positivt for fysisk aktivitet.

OLE JOHAN SANDO (34)

Fra: Dronning Mauds Minne Høgskole.
Disputerer: I 2020.

Doktorgrad: «Barnehagens fysiske miljø – og barns trivsel og fysiske aktivitet». Prosjektet er en del av et større forskningsprosjekt, EnCompetrense, finansiert av Norges forskningsråd.
Mål med forskningen: Å utvikle ny kunnskap om det fysiske miljøet, både ute og inne i barnehagen – og om hvordan miljøet påvirker barns trivsel og fysiske aktivitet.

SYKLER ER IKKE ALLTID BRA

Litt overrasket er han over at det å ha sykler tilgjengelig ute ikke nødvendigvis fremmer fysisk aktivitet.

– Det kan skyldes at en del barn som ikke har noen å leke med, ofte blir sittende lenge på en sykkel. Sykkelsetet blir et oppholdssted. Det er viktig for ansatte å være oppmerksom på at det å sitte på en sykkel ikke nødvendigvis betyr at barnet er i fysisk aktivitet eller inkludert i leken, sier forskeren.

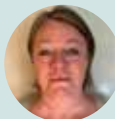
Sando ser at det å være oppmerksom på at alle barn er inkludert i lek og fysisk aktivitet, er positivt for trivselen og helsen deres.

– Dette er en krevende, men en veldig viktig jobb for ansatte i barnehagen, sier Sando.

Professor ved DMMH, Ellen Beate H. Sandseter, understreker at behovet for kunnskap om betydningen av barnehagens fysiske miljø er viktig og nødvendig:

– Ole Johans fokus på sammenhengen mellom det fysiske miljøet i barnehagen og barns trivsel og fysiske aktivitet, basert på så stort og omfattende datamateriale – både med kvantitativ og kvalitativ tilnærming – bidrar til økt kompetanse, sier hun fornøyd.

godkommunikasjon@gmail.com

Gry Hjortdal

universitetslektor, Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap, Universitetet i Sørøst-Norge (USN), Campus Porsgrunn
gry.hjortdal@usn.no

Berit Oddrunn Sletten

universitetslektor, Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap, USN, Campus Drammen
berit.o.sletten@usn.no

Viktig med likeverdig samarbeid om praksisstudentene

Et godt og likeverdig samarbeid mellom utdanningene og barnehagene betyr mye for studentenes faglige utvikling.

Denne artikkelen handler om betydningen av at utdanningsinstitusjoner og praksisfeltet opplever et likeverdig samarbeid. Et samarbeid der det er gode relasjoner, god struktur og jevnbyrdighet i møter og en avklaring av forventninger om roller og ansvar.

VIKTIG MED GODT SAMARBEID

Ifølge de reviderte retningslinjene for barnehagelærerutdanning (2018) er utdanningsinstitusjon og praksisbarnehage likeverdige læringsarenaer med et felles ansvar for innhold, kvalitet, progresjon og vurdering i praksis. Videre skal partene «etablere et langsiktig og forpliktende samarbeid om praksisstudiet og innholdet i utdanningen» (URL, 2018, s. 10).

Det er utdanningsinstitusjonen som har ansvar for å etablere samarbeidsfora for gjensidig utvikling og evaluering av praksisstudiet (UHR, 2018, s. 10, NOKUT, 2010, s. 9, KD, 2017).

Dette betyr at utdanningsinstitusjonen skal legge til rette for at det settets i gang samarbeid, men begge parter har ansvar for at det oppleves som god kvalitet for studentene. Studentene skal oppleve sammenheng og helhet i utdanningen. Kvaliteten på dette samarbeidet mellom barnehagene og

utdanningsstedene vil være en forutsetning for at studentene skal få en helhetlig utdanning.

Barnehagelærerutdanningen forstås som en profesjonsutdanning som bygger på forholdet mellom teori og praksis (Molander og Terum, 2008). De som utdanner barnehagelærere, må forholde seg til forskningsbasert teori og praksisnær forskning i nær tilknytning til profesjonsetisk bevissthet (Lillejord og Børtne, 2017). Begge arenaene må ha kunnskap om hverandres felt. Dette tilsier at praksisfeltet må inneha relevant fagkunnskap, og utdanningsinstitusjonen må anerkjenne den praksis som utføres i praksisfeltet.

HVA SIER PRAKSISFELTET

Utgangspunktet for artikkelen er intervjuer med seks praksislærere for første trinn i kommunale og private barnehager tilknyttet barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Telemark (nå Universitetet i Sørøst-Norge). Formålet

med undersøkelsen var at praksislærernes stemme skulle høres i profesjonsutdanningen. I intervjuene ga informantene uttrykk for at universitetet var flinke til å invitere inn til

samarbeid og inkludere dem, og de opplevde at de ble lyttet til. En praksislærer fortalte derimot at hun savnet informasjon om hva studentene hadde vært gjennom av temaer i de ulike kunnskapsområdene. Dermed visste hun ikke helt hva hun skulle forvente.

«Og kanskje forventer vi (praksislærere) fra høgskolen at de har hatt det og det i forhold til de oppgavene i praksisplanen de har fra høgskolen, og der har det kanskje vært noe krasj noen ganger, oi har dere ikke hatt om det?»

Det kan være ulike årsaker til dette, for eksempel at utdanningsinstitusjon og praksislærer har manglet felles forståelse av hvordan studentenes oppgaver skal løses. Det kan ha vært uklare forventninger, eller at

samarbeidet mellom de to læringsarenaene ikke har blitt godt nok avklart i forkant av praksisen.

FØLER SEG ALENE

Praksislærerne ønsket også et tettere samarbeid med utdanningen når de var i tvil om studenter skulle få bestått praksis. Praksislærerne kunne føle seg alene om avgjørelsen, og de ønsket å vurdere studentene i større grad sammen med ansatte ved universitetet. En informant uttrykte seg slik: «Og så er jo det en del av det også, at man kan vel aldri være helt sikker, men må bare vurdere, gjøre en vurdering rett og slett, da, og da kan det være en trygghet å være noen flere som tenker sammen ...»

En forklaring på dette kan være uklare roller mellom utdanningsinstitusjonen og praksislæreren, eller at ansvaret for praksisen ikke er godt nok avklart. En annen forklaring kan være at praksislærere er usikre på egen kompetanse som praksislærer, eller at det ikke er avklart hva et felles ansvar for vurdering i praksis vil si.

TRE MÅTER Å SE KVALITET PÅ

Studentenes møte med praksis og fag i utdanningen er avhengig av at kvaliteten på samarbeidet oppleves som god for alle parter. Dahlberg, Moss og Pence (2002) viser til ulike kriterier å forstå kvalitet ut ifra. De tar utgangspunkt i tre områder: struktur, prosess og resultat. *Strukturelle kriterier i praksis*

Å VURDERE STUDENTENE: Praksislærere føler seg alene i avgjørelsen om å la studenten bestå eller ikke bestå praksisen, og de ønsker å vurdere studentene sammen med ansatte ved universitetet, viser studie. Illustrasjon: Adobe stock

” Praksislærerne ønsket et tettere samarbeid med utdanningen når de var i tvil om studenter skulle få bestått praksis.

kan handle om fordeling av ressurser til praksislærerne eller antall studenter per barnehage. *Prosessuelle kriterier* kan for eksempel være en aktivitet i praksis, eller samspillet mellom student og personalet på en avdeling. *Resultat* handler i denne sammenheng om hvorvidt studentens prestasjoner skal ende med bestått eller ikke bestått praksis (Dahlberg, Moss og Pence, 2002).

Kvalitet vil da ikke forstås som konstant, men noe som endrer seg over tid ut ifra hvilke strukturer som har blitt bygget opp i et samarbeid rundt studentene i praksis. Det vil si at utdanningen må ta utgangspunkt i disse måtene å forstå kvalitet på, siden både struktur, relasjoner og resultatet av praksis er bevegelige faktorer som har betydning for opplevd kvalitet i utdanningen (Dahlberg, Moss og Pence, 2002).

ULIKE ROLLER, LIKEVERDIG ANSVAR

Lillejord og Børtne (2017, s. 2) mener at velfungerende partnerskap i lærerutdanningen forutsetter symmetriske relasjoner, og at partene er enige om hva som kjennetegner god praksis i utdanningssektoren. Vi tror at det tradisjonelt har vært en asymmetri mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet, der det har vært en rådende forståelse av at utdanningsinstitusjonene har hatt et hovedansvar for utdanningen, og dermed også bestemt utdanningens innhold i både praksis og teori.

Det bør også erkjennes at det alltid vil ligge elementer av asymmetriske relasjoner i samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og praksisbarnehagene. Det kan være en styrke, fordi vi også må erkjenne hverandres ulikhet i rollene i utdanningen. Det

forutsetter åpne prosesser der et likeverdig ansvar for helhet og sammenheng vil være med på å skape gode profesjonsutøvere i barnehagene. Et likeverdig samarbeid kan være med på å identifisere og skape enighet om studentens læringsprosesser, og hva som er god praksis.

FREMOVER

For å få til et likeverdig samarbeid mellom utdanningen og praksisbarnehagene er det viktig å utvikle forpliktende og konkrete samarbeidsarenaer for felles kompetanseutvikling (Furu, Eid, Lindboe og Lafton, 2017). Et eksempel på det kan være gruppeveiledning og refleksjonsmøter hvor faglærere, praksisveiledere og

studenter deltar. Et annet eksempel kan være ulike FoU-prosjekter knyttet til regional kompetanseheving, som et utgangspunkt for å skape felles forståelse av hva som er viktig i utdanningen (UDIR, 2018).

Ifølge ekspertgruppen om barnehagelærrollen (KD, 2019) er prosjekter som jobber mot jevnbyrdighet og komplementære partnerskap mellom barnehagelærerutdanningen og praksisfeltet, med på å styrke utdanningen. Ifølge rapporten må det de ulike partene bidrar med, være tydelig og gjensidig akseptert. Dette innebærer at utdanningsinstitusjonene og praksisbarnehagene må jobbe mot en felles oppfatning av hva en god barnehagelærerutdanning skal inneholde. I tillegg må begge parter se sammenhengen mellom teorifagene og arbeidsoppgavene som studentene skal ha når de skal ut i barnehagelæreryrket.

Litteratur

- LILLEJORD, S., BØRTE, K. (2017). *Lærerutdanning som profesjonsutdanning – Forutsetninger og prinsipper fra forskning. Et kunnskapsgrunnlag*. Oslo. www.kunnskapssenter.no. Hentet fra <https://www.forskningsradet.no/globalassets/publikasjoner/1254024710432.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i utdanningene*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-strategi-for-larerutdanningene_net_11.10.pdf
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Barnehagelærrollen i et profesjonsperspektiv – et kunnskapsgrunnlag*. Hentet fra <https://nettsteder.regjeringen.no/barnehagelarerrollen/files/2018/12/Barnehagel%C3%A6rrollen-i-et-profesjonsperspektiv-et-kunnskapsgrunnlag.pdf>
- NOKUT. (2010). *Evaluering av førskolelærerutdanningen i Norge 2010. Del 1: hovedrapport*. Hentet fra https://www.nokut.no/contentassets/40568ec86aab411ba43c5a880ae339b5/hovedrapport_flueva.pdf
- Kunnskapsdepartementet. (2012). *Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning*. https://www.uhr.no/_f/p1/i8dd41933-bff1-433c-a82c-2110165de29d/barnehagelarerutdanning-blu-nasjonale-retningslinjer.pdf
- UHR-Lærerutdanning. (2018). *Nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanning*. Hentet fra https://www.uhr.no/_f/p1/i8dd41933-bff1-433c-a82c-2110165de29d/blu-nasjonale-retningslinjer-ferdig-godkjent.pdf
- Følgegruppa. (2017). *Barnehagelærerutdanninga. Styrker, svakheter og gjenstridige utfordringer. Rapport nr. 5*. Bergen. Høgskolen i Bergen. Hentet fra <http://blu.hib.no/wp-content/uploads/2016/10/RAPPORTSAMLE-versjon11.10.pdf>
- UDIR. (2018). *Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage*. Hentet fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kompetanseutvikling-i-barnehage-og-regional-ordning/>
- FURU A., EID KAARBY K. M., LINDBOE I. M., LAFTON T. (2017). *Hvordan kan vi styrke kvaliteten i barnehagelærerutdanningen? Første steg*. Hentet fra <https://www.utdanningsnytt.no/forste-steg/debatt/2017/september/innovasjon-gjennom-likeverdig-samarbeid-mellom-hogskole-og-praksisfelt/>
- DAHLBERG, G., MOSS, P. og PENCE, A. (2002). *Fra kvalitet til meningsskaping-morgendagens barnehage s. 149–150*. Oslo. Universitetsforlaget
- MOLANDER, A. og TERUM, L.I. Red. (2008). *Profesjonsstudier – en introduksjon I profesjonsstudier*. (s. 13-27). Oslo. Universitetsforlaget

Når vi diskuterer hva slags innhold barnehagen skal ha, må vi våge å snakke om hva som er viktig i barnas liv, skriver Siv-Therese Omland.

Hva skal barnehagen være?

Siv-Therese Omland
barnehagelærer, tar master-grad i barnehagekunnskap ved Universitetet i Agder
sivomland@yahoo.no

”
Forskning viser at barn som blir gjenstand for tidlig, systematisk læring, ikke har fortrinn ved skolestart.

Det er mange som har tanker om hva barnehage burde være, som diskusjonen om hvilken type læring vi skal ha i barnehagen. For meg har denne debatten vært en døråpner for å utforske grunnleggende filosofiske aspekter ved hva barnehagen burde være.

IKKE BARE BARNEPASS

I en internasjonal Facebook-gruppe for barnehagelærere er det stadig innlegg der gruppe-medlemmer har blitt møtt med fordommer om at de kun driver med barnepass. Arbeidet vårt handler om langt mer enn barnepass. Vi skal sørge for at barna har en trygg og god hverdag. Vi skal være til stede med dem og samtidig ha kontroll på det som skjer rundt. Vi skal samarbeide med kollegaer og foreldre, være omsorgspersoner og lekekamerater. En viktig del av rollen som barnehagelærer er å planlegge det faglige innholdet i barnehagen, som innebærer forventninger til hva vi tenker at barna burde lære i barnehagen.

TO TYPER SYN PÅ LÆRING

Professor i pedagogikk Solveig Østrem sier at pedagogikk alltid handler om verdier (Østrem, 2019). Den tilnærmingen vi har til barnehagens læringsliv er knyttet til hva vi tenker er viktig for barn å lære. Det er to retninger som råder (Sommer, 2014): Den *skoleorienterte tilnærmingen* handler om tidlig, systematisk læring. Den er ofte knyttet til voksenstrukturerte programmer. Den *barnesentrerte tilnærmingen* handler om at barn i eget tempo kan undersøke og oppleve verden i barnesentrerte miljøer. Jeg forstår at det er logisk å tenke at jo tidligere en begynner

med spesifikk læring, jo mer lærer en, men forskningsgrunnlaget viser noe annet.

HVA VIL VI GI BARN?

Forskning viser at barn som blir gjenstand for tidlig, systematisk læring, ikke har fortrinn ved skolestart. Derimot presterer barn som har deltatt i barneorienterte aktiviteter, bedre enn de som har deltatt på programmer med mål om tidlig start (Sommer, 2014). Diskusjonen om hvilken tilnærming vi skal ha, ender fort opp med å handle om hva som gir best effekt. Det liker jeg ikke. Når vi skal diskutere hva barnehagen skal inneholde, må vi våge å ta de dype, filosofiske refleksjonene om hva vi ønsker at barna skal ha med seg fra barnehagen.

Mye av det vi gjør, kan ikke måles. Jeg mener retningen å gå er å skape meningsfulle dager, hvor vi bruker tid med barna, gir rom for frilek, stresser ned og skaper gode opplevelser sammen. Kanskje betyr det at vi må gå bort fra streng struktur, tidspress og detaljerte planer. Jeg synes vi skal fokusere på det som er viktig i barns liv. Det kan vi kun oppleve dersom vi er sammen med dem og deler øyeblikkene som er viktige for barna.

Litteratur

- SOMMER, D. (2014). *Barndomspsykologi. Små barn i en ny tid*. (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- ØSTREM, S. (2019). *Pedagogikk handler alltid om verdier*. (Blogginlegg: www.mestermestrerikke.no/2019/10/pedagogikk-handler-alltid-om-verdier.html)

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema han eller hun brenner for.

Marit Bøe
førsteamanuensis,
Universitetet i Sørøst-Norge
marit.boe@usn.no

Gerd Sylvi Steinnes
førsteamanuensis, Institutt for
pedagogikk, Høgskulen i Volda.
gerd.sylvi.steinnes@hivolda.no

Hege Fimreite
stipendiat, Institutt for pedagogikk,
religion og samfunnsfag,
Høgskulen på Vestlandet
hege.fimreite@hvl.no

Karin Hognestad
leder, Senter for barnehageforskning,
Universitet i Sørøst-Norge
karin.hognestad@usn.no

Thomas Moser
professor, Universitetet i
Sørøst-Norge
thomas.moser@usn.no

I en helhetlig tilnærming til læring er omsorg i sentrum

Barnehagelærerne støtter barna i en rekke handlinger i løpet av en dag for at barna skal trives, lære og utvikle seg. Denne støtten er del av en helhetlig tilnærming til læring.

ILLUSTRASJON: IDA KRISTINE LARMO

En helhetlig tilnærming til læring som ser omsorg, lek, læring og danning i sammenheng, er formulert i mandatet for barnehagelærers arbeid (Utdanningsdirektoratet, 2017). Barnehagelærere møter i dag læringsdiskurser som gir oppmerksomhet til formelle standarder og læringsresultater. Det reiser spørsmålet om en helhetlig tilnærming til læring kun er et ideal, eller om den gjenspeiles i praksis? Hva kjennetegner den i så fall? Det har vi forsøkt å finne svar på i en feltstudie av fem barnehagelærere i Norge.

SKYGGET OG FILMET

Artikkelen tar utgangspunkt i en videoobservasjon fra en feltstudie om

hvordan barnehagelærere praktiserer en helhetlig tilnærming til læring. Studien ble gjennomført som en del av arbeidet til ekspertgruppen som har sett på barnehagelærerrollen (Bøe, Steinnes, Hognestad, Fimreite og Moser, 2018). De fem barnehagelærerne ble skygget i sin pedagogiske praksis med barna i til sammen ni hele dager. Utvalgte videoklipp ble kommentert av den enkelte barnehagelærer som ble skygget, og hennes barnehagelærer-kollegaer.

RESULTATER FRA STUDIEN

Resultatene i studien viser at omsorg, lek, læring og danning er integrert i og kommer til uttrykk i hverdagsaktiviteter og i aktiviteter som er initiert av barnehagelærerne og av barna. Barnehagelærerne jobber primært

prosessorientert, ikke utbytteorientert. Et hovedfunn i integrasjonen er at barnehagelærerne gir støtte til barna i ulike situasjoner. Begrepet «støttende stillas» (Bruner, 1972) har vært sentralt for å synliggjøre hvordan barnehagelærernes støttende stillas-handlinger inkluderer både kognitiv, fysisk, emosjonell og relasjonell støtte. Støtte i form av omsorgshandlinger er grunnleggende i det helhetlige.

OMSORG MÅ LIGGE I BUNN

Her er et eksempel, fra studien, på hvordan en av barnehagelærerne praktiserer en helhetlig tilnærming til læring:

Harald, 2 år, er lei seg når han kommer til frokost denne morgenen. Barnehagelæreren spør derfor om han vil sitte

SER ALLE: Barnehagelærerne driver med helhetlig tilnærming til læring hele tiden i barnehagen, ifølge artikkelforfatterne. Som når barnehagelæreren gir Harald trygget på fanget mens hun samtidig hjelper de andre barna.

på fanget hennes. Barnehagelæreren stryker Harald over kinnet, tørker tårer, trøster og samtaler med han mens han spiser frokost. Hun gir han den oppmerksomheten og omsorgen han trenger der og da, samtidig som hun hjelper de andre barna etter behov. Barnehagelæreren spør hva Harald har lyst til å gjøre i samlingsstunden etterpå, og etter å ha tenkt litt så svarer han: «Jeg vil ha *Bukkene Bruse*». Barnehagelæreren gjentar: «*Bukkene Bruse*, ja, det kan vi, vi kan finne fram boksen med *Bukkene Bruse*». Så gir hun han en klem. Harald vil gå til samlingsstundrommet med en gang, men barnehagelæreren sier at de må vente til de andre barna er ferdige. Hun oppfordrer Harald til å fortelle de andre barna hva de skal gjøre i samlingsstunden. Harald sier med glad stemme til de andre: «Bli med, samling?»

De andre lyser opp, og Karim gjentar: «Samling». Harald sier: «*Bukkene Bruse*». Luka sier begeistret «Jaaa». Barnehagelæreren spør om Karim og Luka vil ha mer grøt eller melk. Hun skjenker mer melk, skrur korken på melken, setter lokket på smørpakken, tar av smekken til Mira som er ferdig – mens hun hele tiden holder Harald i hånden. Han står og venter tålmodig til alle er ferdige med maten og er klare for samlingsstund. I samlingen tar barnehagelæreren fram *Bukkene Bruse*-boksen og forteller eventyret ved hjelp av rekvisittene og barnas innspill.

I dette eksemplet møter vi Harald, som har en tøff morgen, fordi pappaen hans akkurat har dratt på jobbreise og blir lenge borte. Barnehagelæreren anerkjenner Harald sine følelser og

behovet for trøst. Omsorgshandlingene overfor Harald gjør at han kan finne roen og få en god overgang til barnehagedagen. Hvilken betydning har omsorg i det helhetlige? Barnehagelærerne i studien vektlegger at omsorg må «ligge i bunn, som en plattform for alt» for at barna skal «ta til seg læring». Omsorg forstås som en sentral side ved profesjonsutøvelsen, og en kvalitetsfaktor for alt som skjer i barnehagen. I eksemplet vises flere dimensjoner av omsorg. Det handler om den fysiske omsorgen og barnas basisbehov. Det handler om å møte et barns følelser og å bygge tillit. Det handler om å bygge relasjoner til både enkeltbarn og gruppe, samtidig, som grunnlag for læring og utvikling. I omsorgshandlingene inkluderes læring når barnehagelæreren utnytter

ventetiden ved å gi Harald mulighet til å bidra i egen og andres læring.

OMSORG HELE DAGEN

Omsorgshandlinger skjer ofte spontant og i forbindelse med en aktivitet eller en situasjon. Det er ikke alltid mulig å forutse omsorgshandlingene. Det betyr ikke at omsorg ikke kan planlegges som del av innholdet i barnehagen, der barna gis muligheter for å erfare grunnleggende verdier som er forankret i rammeplanen. Omsorg i barnehagen kan vanskelig la seg avgrense til bestemte tider. Omsorgen for Harald stopper ikke når han slutter å gråte, eller når frokosten er ferdig. Videodata viser hvordan omsorgshandlinger fra barnehagelæreren følger han inn i samling, gjennom hele dagen, og dermed inngår

” Studien viser at en helhetlig tilnærming til læring ikke bare er et ideal. Det er noe barnehagelærerne jobber med.

i sammenheng med lek, læring og danning.

Å INSPIRERE TIL LÆRING OG LEK

Samlingsstunden er et eksempel på en aktivitet der barnehagelæreren tar barns innspill med videre inn i en strukturert lærings situasjon. Barnehagelæreren bruker rekvisitter til å dramatisere eventyret som hun mener stimulerer til språklig og emosjonell læring. Hun forteller at hun noen ganger bringer inn nye elementer som kan gi eventyret og aktiviteten en annen retning, eller slutt, og som stimulerer barns fantasi og lek. Samlingen

er et eksempel på en aktivitet som kan drive fram barnas fantasi og lek der og da, eller inspirere til lek som barna selv igangsetter senere.

VARIERTE STØTTEHANDLINGER

Barnehagelærerne i studien praktiserer en rekke støttehandlinger. Det er å støtte enkeltbarn i lek og samhandling med andre barn, og å tilføre «noe» som beriker og utvider barns erfaringer og allsidige utvikling. De tilrettelegger det fysiske miljøet slik at det bidrar til utforskende aktiviteter og støtter læringsfellesskap i barnegruppen. Når barnehagelæreren kommenterer

situasjonen, peker hun på hvordan flere læringsområder er til stede på en gang – både begrepslæring, sosial kompetanse og å ta andres perspektiv. I spenningen mellom å ivareta Harald sine behov og ønsker og de andre barna i gruppen, håndterer hun det ved å oppfordre Harald til at han kan spørre de andre barna om å bli med på samling. På den måten legger hun til rette for språklæring, samtidig som hun følger opp Harald sitt innspill og lar det få virkning inn i en felles aktivitet som inkluderer de andre barna. Gjennom å henvende seg til de andre, der to har norsk som annetspråk, kan Harald fungere som støttende stillas (Bruner, 1972) i de andre barnas språklæring.

DANNING

Å fange opp signaler hos barna og å koble barns innspill til hverandre, som et første grep til å inkludere barna i felles aktiviteter, er en viktig del av danning, sier barnehagelærerne i studien.

I eksemplet med Harald holder barnehagelæreren hånden til Harald fra han er ferdig med å spise grøt, til samlingen starter. På videofilmen er kroppen til barnehagelæreren som en T, med armene ut til hver side. Slik fordeles omsorgen mellom barna ved at en hånd strekkes ut for å hjelpe barna med mat og drikke, mens den andre opprettholder tillit i relasjonen til Harald. Det at barnehagelæreren ikke «slipper» Harald, men gir han den omsorgen han trenger der og da, og iverksetter hans initiativ med eventyrløsningen i samlingen, gjør at han kan stole på barnehagelæreren. Dette ser barnehagelærerne i studien på som viktig i et dannelsesperspektiv. På den måten er barnehagelæreren kropp også et «bindeledd» i det helhetlige.

PROFESJONELLE VURDERINGER

Studien viser at en helhetlig tilnærming til læring ikke bare er et ideal. Det er noe barnehagelærerne jobber med. Kjenne-

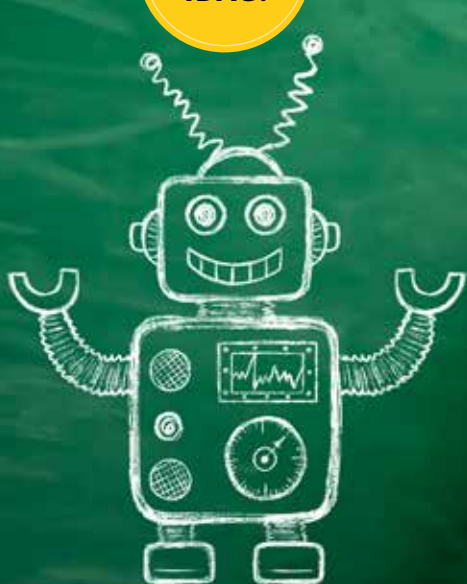
tegn på det er at barnehagelærerne gir støtte til barna i ulike situasjoner. Det er både språklig støtte, støtte til barn i samspill, støtte i form av omsorgshandlinger, støtte gjennom voksendeltakelse i lek og tilrettelegging av læringsmiljøet. De må bruke sitt faglige kunnskapsgrunnlag i skjønnsmessige vurderinger når det gjelder hvordan en helhetlig tilnærming til læring kan fremme barns trivsel og allsidige utvikling.

Litteratur

- BRUNER, J. S. (1972). *The relevance of education*. London.
- BØE, M., STEINNES, G. S., HOGNESTAD, K., FIMREITE, H. & MOSER, T. (2018). *Barnehagelæreren praktiserer med en helhetlig tilnærming til læring*. Hentet fra <https://nettsteder.regjeringen.no/barnehagelarerollen/files/2018/12/Barnehagelæreres-praktisering-av-en-helhetlig-tilnærming-til-læring.pdf>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>

Få bladet til arbeidsplassen eller rett hjem i postkassen!

**BESTILL
IDAG!**

Ønsker du faglig påfyll eller å holde deg oppdatert på hva som er nytt innen barnehafeeltet? Da bør du abonnere på Første steg.

ORDINÆRT ABONNEMENT

Koster 300 kroner per år for deg som ikke er medlem i Utdanningsforbundet. Bestill: abonnement@utdanningsnytt.no og merk e-posten Første steg.

ABONNEMENT TIL MEDLEMMER

Kostnadsfritt for medlem eller student-medlem i Utdanningsforbundet. Bestill på Min side: udf.no/min-side/mine-abonnement.

**FØRSTE
STEG**

«Turisttilnærming» i flerkulturell pedagogikk

Flere er kritiske til et søkelys på høytidsfeiringer i flerkulturelt arbeid. En slik «turisttilnærming» kan likevel være en god start, viser studie.

Rammeplan for barnehagen slår fast at barnehagen skal synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Mangfold skal bli brukt som en ressurs i det pedagogiske arbeidet, og barna skal støttes, styrkes og følges opp ut fra deres kulturelle og individuelle forutsetninger (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Personalet må se på mangfoldet som en normaltilstand og en naturlig del av hverdagen (Gjervan, 2006). I denne artikkelen argumenterer jeg for hvorfor den omdiskuterte «turisttilnærmingen» kan være et første skritt på veien mot en ressursorientert tilnærming til mangfold. Artikkelen tar utgangspunkt i et utviklingsarbeid i en barnehage.

TURISTTILNÆRMING

Det er flere som er kritiske til en flerkulturell pedagogikk som kun har fokus på feiringer av ulike slag, men ikke er en del av hverdagens praksis. Noe av bakgrunnen for denne kritikken er at det ofte kun er minoritetenes, eller «de andres», kulturer som feires, og at de vestlige kulturene blir fremstilt som naturlige og universelle (Sand, 2016). Derman-Sparks og Edwards (2010) kaller denne tilnær-

mingen for «turisttilnærming» (*tourist approach*) fordi man ved slike aktiviteter kun «besøker» ulike kulturer for så å gå tilbake til en barnehagehverdag som bare reflekterer majoritetskulturen. Noe av kritikken bygger på at en slik tilnærming kan virke nedlatende, og at man ikke forholder seg til menneskenes erfaringer fra det virkelige liv. Denne tilnærmingen blir også omtalt som å være «festbrukere» av kultur, det vil si at mangfoldet synliggjøres og tas hensyn til kun i forbindelse med ulike høytidsdager eller spesielle aktiviteter (Skoug, 1989; Spernes & Hatlem, 2013). Men kan en slik turisttilnærming også bidra med noe positivt?

MARKERING AV MORSMÅLSDAGEN

Jeg vil vise til erfaringer fra et utviklingsarbeid i en barnehage som var deltaker i den nasjonale satsingen *Kompetanse for mangfold*. Etter å ha blitt valgt ut som deltakere, landet personalet på språk og foreldresamarbeid som tema for sitt utviklingsarbeid. De satte seg mål og var motiverte for arbeidet, men de opplevde likevel at det var vanskelig å komme i gang. Litt over halvveis i den ettårige prosjektperioden bestemte barnehagen seg for å markere den internasjonale morsmålsdagen¹. Denne dagen ble de ulike språkene som var representert blant barn og personale, gjort synlig med

¹ Den internasjonale **morsmålsdagen** ble erklært av UNESCO i 1999 og har blitt markert 21. februar hvert år siden 2000. Målet med denne dagen er å fremme språklig mangfold og flerspråkighet, samt øke forståelse, toleranse og dialog angående språklige og kulturelle tradisjoner (FN-sambandet, 2017, <https://www.fn.no/Om-FN/FN-dager/Kalender/Den-internasjonale-morsmaalsdagen>)

DE ANDRE: En av grunnene til at noen er kritiske til markeringer som morsmålsdagen i barnehagen, er at det ofte ender opp med at det kun er «de andres» kultur som trekkes fram og feires, mens majoritetskulturen blir definert som det «normale», skriver artikkelforfatteren.

skrift, sanger og fortellinger. Det ble arrangert en fest for alle barna i barnehagen, og noen av foreldrene med minoritetsbakgrunn ble invitert for å lage mat.

INNSLAG PÅ ULIKE SPRÅK

De fire i personalet som ledet utviklingsarbeidet, holdt en samlingsstund for hele barnehagen, med blant annet dramatisering, dans, musikk, fortellinger og sanger på ulike språk. Personale med flerspråklig bakgrunn og noen av barna bidro. Samlingen inneholdt innslag på spansk, engelsk, rumensk, persisk, tigrinja og norsk. Rundt i barnehagen var flagg og ulike språk synlige. De hadde arbeidet med et eventyr som hadde blitt oversatt til de språkene som var representert i barnegruppa, og foreldre hadde fått tilbud om å låne med seg eventyret og andre bøker på morsmål hjem. I forberedelsene hadde foreldrene blitt engasjert ved å samle inn ord, oversette og drøfte hvilke flagg som skulle brukes.

Etter at prosjektperioden var over, gjennomførte jeg et gruppeintervju med tre av de i personalet som ledet dette arbeidet.

PERSONALETS ERFARINGER

Ifølge informantene ble markeringen av morsmålsdagen starten på utviklingsarbeidet. De hadde slitt med å komme i gang og var usikre på hvordan de skulle starte arbeidet i praksis. En av informantene sa: «Det er nå på en måte en

feiring, og det er ikke der en skal gjøre det, ikke sant. Men det var liksom det jeg tenkte at nå eller aldri». Slik jeg tolker dette utsagnet, deler informanten forståelsen til de som mener at markeringer av ulike slag ikke er nok, samtidig som hun viser til at de trengte et slikt tiltak for i det hele tatt å komme i gang.

BEDRE FORELDRESAMARBEID

Informantene forteller om hvordan forberedelsene til morsmålsdagen ble spesielt betydningsfulle for samarbeidet med de flerspråklige foreldrene. Når de lånte ut bøker på ulike språk og engasjerte foreldrene i diskusjoner om flagg, oversetting og innsamling av ord, opplevde informantene at det førte til bedre samtaler og mer dialog. De ansatte fikk en forståelse av at foreldrene syntes «det var kjekt å bli spurt» og «de kunne bidra med noe de er eksperter på». En av informantene sa: «Vi så at en del av foreldrene på en måte vokste, følte at de ser oss [...] vi er noe verdt selv om ikke vi ...». Informanten fullførte ikke setningen, men det kan tolkes som om foreldrene ikke var vant med å bli gitt mulighet til å delta i barnehagens arbeid. I disse forberedelsene ble derimot deres erfaringer, kunnskaper og språklige kompetanse viktige ressurser.

Informantene opplevde at utviklingsarbeidet førte til en bevisstgjøring av personalet, og at det hadde styrket samarbeidet med de flerspråklige foreldrene. Barnehagen hadde blant annet økt bruken av morsmålsassistenter og

tolk. Det hadde blitt lagt mer vekt på barnas morsmål, og flerspråklighet ble i større grad sett på som en ressurs for hele barnehagen.

KRITIKK MOT MARKERINGER

Det er flere som er kritisk til en pedagogikk som kun fokuserer på ulike markeringer hvor man «besøker» fremmede kulturer, for så å gå tilbake til en barnehagehverdag som bare reflekterer majoritetskulturen. Dette kunne også ha blitt tilfelle i denne barnehagen. Men er det alltid sånn at det stopper der? Informantene fortalte at markeringen også påvirket innholdet i barnehagen etter gjennomføringen. De viste til at planleggingen og gjennomføringen av dette tiltaket hadde gjort dem mer bevisst på viktigheten av et godt foreldresamarbeid og førte til bedre samarbeid med de flerspråklige foreldrene etterpå. En av informantene fortalte at han hørte mer bruk av morsmål både i garderoben og barna imellom, og at noen av de ansatte forsøkte seg med ord eller sanger på barnas morsmål for eksempel for å trøste. Informantene beskrev også at flere av de flerspråklige barna «blomstret» etter denne markeringen.

ALLE SPRÅK TATT MED

En av grunnene til at noen er kritiske til markeringer som denne, er at det ofte ender opp med at det kun er «de andres» kultur som trekkes fram og feires, mens majoritetskulturen blir definert som det «normale» (Derman-Sparks & Edwards, 2010). Med utgangspunkt i at det kun var foreldre med minoritetsbakgrunn som ble spurt om å lage mat, kan man si at det var tendenser til dette også i denne barnehagens markering. Samtidig ble *alle* språkene som var representert i barnehagen synliggjort og løftet fram på lik linje. Her ble ikke noen av språkene framstilt som viktigere enn andre.

ENDRET SIN PRAKSIS

Med utgangspunkt i erfaringene fra denne barnehagen

” Forberedelsene til morsmålsdagen ble spesielt betydningsfulle for samarbeidet med de flerspråklige foreldrene.

hvor markeringen av morsmålsdagen også fikk konsekvenser for innholdet og hverdagen videre, vil jeg hevde at turisttilnærmingen kan være første skritt på veien mot en ressursorientert tilnærming til mangfold. Det er viktig for meg å presisere at dersom en slik markering skal kunne føre til en endring i barnehagens flerkulturelle praksis, er det avgjørende at personalet fortsetter sine refleksjoner og sitt arbeid etter markeringen. Kan en ensidig vinkling på en turisttilnærming som noe negativt, og en frykt fra barnehagene om å bli oppfattet som festbrukere av kultur, føre til at noen barnehager aldri kommer i gang? Jeg vet ikke hvordan utviklingsarbeidet i denne barnehagen hadde gått uten markering av morsmålsdagen. Men ut fra det informantene forteller, ble turen innom turisttilnærmingen helt avgjørende for dem, og for den videre utviklingen av barnehagens flerkulturelle arbeid.

Litteratur

- DERMAN-SPARKS, L. & EDWARDS, J.O. (2010). *Anti-Bias Education for Young Children and Ourselves*. Washington: NAEYC Books.
- GJERVAN, M. (Red.) (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- KUNNSKAPSDEPARTEMENTET (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no>
- SAND, S. (2016). *Ulikhet og fellesskap: Flerkulturell pedagogikk i barnehagen* (2. utgave). Vallset: Oplandske forlag.
- SKOUG, T. (1989). *To-kulturelt arbeid i barnehagen*. Hamar Lærerhøgskole: Oplandske forlag.
- SPERNES, K. & HATLEM, M. (2013). *Den flerkulturelle barnehagen i bevegelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

ANMELDT AV

Mette Vaagan Slåtten
sosiolog og dosent ved Institutt for
barnehagelærerutdanning ved OsloMet
mettesl@oslomet.no

Like læringsmuligheter for jenter og gutter

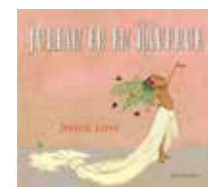
Helga Aune
Fagbokforlaget (2019)
270 sider

Prinsesse Ivar – om barn og kjønnsidentitet

Marion Arntzen og Mona Renolen
GAN Aschehoug
(2018)
114 sider

Noen barn har en guttekropp og føler seg som jente, andre har jentekropp og føler seg som gutt. Mange skjuler dette og føler skam. Boka ønsker å skape bevissthet om barna som har en annen kjønnsidentitet enn forventet. Tema er kjønnsuttrykk, normer og begreper, og å skape rom for kjønns mangfold i barnehagen. Du møter også en familie med en gutt som lever ut sin identitet som jente.

Julian er en havfrue

Jessica Love
Mangschou forlag
(2020)
Bildebok
3–6 år

En dag ser Julian tre damer kledd ut som havfruer. Julian vil også bli en havfrue. Men hva vil Besta si? En varm og humoristisk bildebok med lite tekst om mangfold, minoriteter, å tørre å være seg selv og å sprengre grenser. Boka har vunnet en rekke priser og er på New York Times' liste over beste barnebøker.

Små barns læring

Ratib Lekhal, May Britt Drugli og Elisabeth Solheim
Bøen
Cappelen Damm Akademisk (2019)
152 sider

Hvordan lærer små barn, og hvordan kan barnehageansatte jobbe for å fremme små barns læring i det naturlige samspillet i hverdagen? Svarene får du i denne boka. Refleksjonsoppgaver etter hvert kapittel. Tema er hjernens utvikling og emosjonell, sosial, motorisk og kognitiv utvikling. Boka er en av flere i serien «De yngste i barnehagen – fra forskning til praksis».

En bok som får deg til å tenke

Ønsker du å jobbe for bedre likestilling mellom gutter og jenter i barnehagen, kan denne boka åpne opp for nye tanker.

FORFATTEREN ØNSKER å fremme den pedagogikken som bidrar til likestilling i barnehage og skole. Målgruppa er lærere, barnehagelærere og foreldre. Forfatteren er jurist med doktorgrad i «retten til likestilling uavhengig av kjønn» og jobber i advokatfirmaet EY.

KONKRETE ARBEIDSMETODER

Boka tar opp sentrale verdier og kunnskap om likestilling og handler om ulike forhold som påvirker retten til lik utdanning for jenter og gutter. En styrke i boka er at Aune er konkret. Hun går gjennom rammeplanens ulike kunnskapsområder og foreslår ulike arbeidsmetoder for hvordan barnehagelærere kan jobbe likestillingspedagogisk. Leserne får vite hvordan jusen kan brukes av barnehagelærerne. Bokas utgangspunkt er at jenter og gutter har lik rett til utdanning. Hvorfor gjør guttene det dårligere enn jentene på skolen? Svaret til Aune er at det må øves på det som jenter og gutter er mindre flinke til, for å gjøre noe med forskjellene, som at guttene bør øve på å kle på seg selv. Boka peker på hvordan tradisjonelle kjønnsroller hemmer retten til

læring i lek og i utdanning, og peker på fordommer lærere og foreldre har om hvordan gutter og jenter er.

FEIL PEDAGOGIKK

Likebehandlingsprinsippet og dets to sider er sentralt i boka. Det ene handler om like muligheter på strukturelt grunnlag. Hvis alle ble sikret like muligheter, ville det ikke skjedd diskriminering på individuelt grunnlag, som er den andre siden. Individuell diskriminering er enten direkte diskriminering eller indirekte diskriminering. Det siste kan være «nøytrale regler» i barnehagen som gjør at gutter mister muligheten til å bestemme aktiviteter. Direkte diskrimineringen er når jenter i barnehagen ikke får være med på pallesnekring fordi de er jenter. Aune peker på at pedagogikken må endres for å gi jenter og gutter like læringsmuligheter, som at en må la være å hjelpe guttene med praktiske gjøremål med en unnskyldning om at de er mer umodne. Alle som er opptatt av lik rett til utdanning, vil ha godt av å lese denne boka. Den setter i sving tankene og kan være et utgangspunkt for diskusjoner om barnehagens praksis.

Appelsinskall til begjær

Berit Baes innsats for barnehagebarn er av ridderlig karakter.

Tekst og illustrasjon:

Morten Solheim er seniorrådgiver i Utdanningsforbundet. Han skriver spalten *På liksom* på egne vegne. morten.solheim@utdanningsforbundet.no

Hedda nærmest tripper. Hun har brukt tid på å få av skallet i én stripe. Langsamt har hun lirket det av appelsinen, forsiktig i svingene, med god støtte, slik at det ikke skulle ryke halvveis. Hun har spist opp innmaten, og nå har hun rullet skallet på plass, slik at det igjen har tatt form av en appelsin. Hun holder det varsomt i hendene og går med små og energiske skritt mot Frøydis.

– Vil du ha en appelsin, Frøydis? sier hun, og rekker skallet frem foran seg.

– Å, ja takk! Så deilig! sier Frøydis.

Hun tar forsiktig tak i «appelsinen», og i samme øyeblikk faller skallet sammen. Så setter hun opp en overrasket mine.

Hedda ler så hun triller.

– Nei, der lurte du meg!

sier Frøydis, og bryter ut i latter.

De ler lenge sammen.

Hedda tar med seg skallet tilbake til bordet for å montere appelsinen en gang til. Akkurat som hun gjorde i går, og dagen før, og dagen før der igjen. Med skjelvende hender går hun igjen mot Frøydis, strekker frukten frem og spør om hun har lyst på appelsin. Frøydis lar seg ikke be to ganger, og dermed får overraskelsen, fryden og latteren igjen sitt fulle utspring.

DET INTERESSANTE I DET ALMINNELIGE

Det er slik jeg husker historien. I et smekkfullt auditorium i Eva Balkes hus på Bislett i Oslo, sto en dame og formidlet det interessante i det alminnelige. Med tyngde og grundighet fikk hun drøye to hundre studenter til å sitte helt stille og lytte til historien om et appelsinskall.

Det var Berit Bae.

Damen jeg bare hadde hørt om. Fagpersonen det var blitt referert til i hver eneste forelesning

i pedagogikk det siste året, og som sto på alle pensumlister. Jeg var starstruck!

DET VESENTLIGE I DET ALMINNELIGE

Men det stoppet selvsagt ikke der. For en ting var å se en jeg hadde lest så mye av, i levende live, men en helt annen ting var å oppleve hvor tydelig budskapet hennes var.

Og det var nettopp det alminnelige som gjorde inntrykk. Barn som forsøker å «lure» de som er eldre enn seg, og som finner glede i det samme om og om igjen, er en slags normaltilstand for barnehageansatte. Lett gjenkjennelig, men også lett å overse. Baes vektlegging av å anerkjenne disse handlingene som helt vesentlige for barn og hvordan barn opplever å bli møtt, var ny for meg.

«Blant de største misforståelsene av å ha en anerkjennende væremåte overfor barn er å redusere anerkjennelse til en metode.»

FRA OBSERVASJON TIL ANALYSE

Det er neppe en overdri- velse å si at Baes arbeid har gitt barnehagelære- re en skjerpet evne til analyse. Hennes tekster er nærmest som en kanon å regne for barnehage- lærerutdanningen. Et særpreg i det hun skriver,

er den mikroetnografiske tilnærmingen. Bae går tett på hverdagsøyeblikkene, og bretter sakte ut ulike perspektiver på små fenomener som er lette å overse.

Som for eksempel betydningen av et appel- sinskall. Eksempelet gjøres til gjenstand for analyse når Bae skriver om barnehagelæreres holdning og tilstedeværelse i lekende samspill. Barn tar ofte initiativ til lekende-humoristiske handlinger, hevder Bae, og tar samtidig til orde for tre aspekter som må på plass for at barna skal føle seg verdsatt i disse interaksjonene:

a) kunne la seg lure eller gi barna «overtaket»

b) kunne se det spennende i det trivielle, det komiske i det alvorlige/saklige

ANERKJENNELSE: Å anerkjenne barnas initiativ og følelser har grunnleggende betydning for barns selvfølelse. Å kort bekrefte barnet («Ja, jeg skjønner gensenen klør»), for så å bestemme («men du må ha den på») er ikke anerkjennelse. Det er å redusere anerkjennelse til metode, mener Morten Solheim.

c) vise romslighet ovenfor opplevelser av fryd og lattermildhet

Frøydís lar seg lure. Frøydís ser det spennende i det trivielle. Ja, Frøydís viser romslighet ovenfor Heddás opplevelse av fryd og lattermildhet. Hun tillater seg å bli lurt på ny. Hun orker å la seg begeistre av samme hendelse flere ganger. Hun anerkjenner Heddás initiativ. Frøydís er nærværende i sin profesjonalitet, helt enkelt.

EN ANERKJENNENDE VÆREMÅTE

Av alt jeg har lært av Berit Bae, er det dette som står sterkest: Å anerkjenne barnas initiativ og følelser har grunnleggende betydning for barns selvfølelse. Det er så enkelt. Det er så vanskelig. Enkelt fordi det er en forståelig læresetning. Vanskelig fordi en anerkjennende holdning til barn lett kan forveksles med en metodisk tilnærming.

Blant de største misforståelsene av det å ha en anerkjennende væremåte overfor barn er nettopp å redusere anerkjennelse til en metode. Dette skjer eksempelvis ved at man kort bekrefter barnet («Ja, jeg skjønner gensenen klør»), for så å bestemme («men du må ha den på»). Dette er noe vi gjør hele tiden, men anerkjennelse er det ikke. Og å kalle det for det er nettopp å redusere anerkjennelse til metode.

Anerkjennelse krever intonasjon, og det innebærer å kunne sette seg i den andres sted. Dersom barnet ikke opplever ordene eller handlingene våre som anerkjennende, er de heller ikke anerkjennelse.

BARNAS RIDDER

Det å vise, eksempel for eksempel, hva voksne menneskers anerkjennelse av barn betyr for barns selvfølelse, er etter mitt syn kjernen i Berit Baes utrettelige arbeid. Og det har hatt betydning. Stor betydning. Ikke bare i Norge, men i hele Norden, har Baes arbeid blitt anerkjent og lagt merke til. Barnehagelæreres bevissthet om anerkjennelse av barns ulike uttrykk og handlinger – som i all hovedsak er lekpreget – har blitt styrket, fordi Baes arbeid har vært toneangivende. En rekke barn har blitt møtt på samme måte som Hedda ble møtt av Frøydís, takket være en enkelt forskers brennende engasjement for barn.

I vinter ble Berit Bae slått til ridder av 1. klasse av St. Olavs Orden for sin innsats for barnehagebarn. Det er blant de høyeste utmerkelser i Norge, og utnevnelsen er så fortjent. Den er en anerkjennelse av Baes arbeid, men også av barns posisjon i samfunnet.

Kilde:

Bae, B. (1996). *Det interessante i det alminnelige*. Oslo: Pedagogisk Forum

Tull og tøys på ramme alvor i barnehagen
Sonja Kibsgaard
Universitetsforlaget (2019)
161 sider

ANMELDT AV

Ingeborg Tveter Thoresen
tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen i Vestfold, forsker, fagbokforfatter og skribent.
ingeborg.t.thoresen@usn.no

Fascinerende lesning om tull og tøys

En lettlest og overraskende bok om hvor viktig det er å gi rom for barnas tull og tøys.

SONJA KIBSGAARD HAR SATT ET VELKJENT fenomen i barnehagen, som er fortrent i faglitteratur og dokumenter, i søkelyset. På fornøylig vis tar hun leseren inn i hverdagen, der de ansatte strever med å forholde seg til barnas impulsive og forstyrrende innfall. Barn elsker tull og tøys. Voksne også, så lenge de ikke mister kontrollen, sier Kibsgaard. Hva er det med denne boka som fascinerer?

LETTLEST OG GODE EKSEMPLER

Er det fordi den er lettlest, overraskelsen over temaet i en fagbok eller gjenkjennelsen? Kibsgaard skriver drivende godt. Boka er dryssende full av gode eksempler, enten det gjelder barns lekende kroppslige og språklige innfall eller hvordan ansatte håndterer situasjonene, og deres refleksjoner over barnas og egen væremåte. Jeg blir også fascinert av forskerens holdning til barnas umiddelbare liv, hva hun ser, og hvordan hun løfter det. Forfatterens respekt for og undringen over barns ulike

måter å uttrykke seg på i institusjoner, der voksne har makt og utøver den, gjør inntrykk.

TAR BARN PÅ ALVOR

Boka ser på barns vitalitet og oppfinnsomhet som mot overfor voksne. Det får forfatteren fram gjennom teori og i drøftinger av for eksempel århundrelange tradisjoner som karnevalet, der allmuen gjør narr av makthaverne. Ansattes utfordringer og dilemmaer behandles også med respekt. For barn gjemmer seg i overgangssituasjoner. Tiss og bæsje og promp er gjengangere, år etter år, mens rammeplanen blåser pedagogene i nakken. Barn kjenner reglene, som «ingen slike ord ved måltidet». Men er det ikke nettopp reglene som er en forutsetning for «opprøret» i tull og tøys?

Å gi rom for tull og tøys er å ta barn på alvor, hevder Kibsgaard. Med denne perlen av en bok får hun oss til å tenke over hvordan vi møter barna som tøyer grensene med tull og tøys.

Hverdagsøyeblikkets dirrende kraft. Posthumane teorier i barnehagen
Lotta Johansson og Ann Merete Otterstad (red.)
Universitetsforlaget (2020)
152 sider

En antologi med mål om å utfordre oss på ulike måter å tenke og forstå barndom på og hvordan vi møter barn i barnehagen. Boka er basert på posthumane teorier, og ønsker å få oss til å tenke kritisk. Tema er alt fra tilvenning, lek og kunst til kroppsrytme, møter med barnas smokk og barnehager som jobber med bærekraftig utvikling.

Digitale barnehagepraksiser. Teknologier, medier og muligheter
Henriette Jæger, Margareth Sandvik og Ann-Hege Lorvik Waterhouse (red.)
Cappelen Damm Akademisk (2019)
256 sider

En antologi om muligheter og utfordringer ved digital praksis i barnehagen. Tema er forskning på teknologi i barnehagen, digitale bildebøker, matte på nettbrett og digital bruk i barnehagen innen naturfag, musikk, fysisk fostring, kunst og håndverk, mediepedagogikk og ledelse.

Medarbeider i barnehagen
Cathrine Ask Pedlex (2019)
68 sider

Et av flere hefter fra Pedlex om å jobbe i barnehage. Dette passer fint for nyutdannede for å få en oversikt over hva de bør kjenne til for å jobbe til det beste for barn, foreldre og kollegaer i tråd med barnehagens lover. Tema er synet på barn, å snakke med barn, tilknytning og vennskap. Heftet har spørsmål til refleksjon.

Vi må tørre å erkjenne at vi behandler gutter og jenter ulikt

«Hei, Nils. High five!» sa jeg med kul, mørk stemme da Nils kom i barnehagen. Da Lise kom, sa jeg: «God morgen, så fin kjole du har i dag.»

Og jeg snakket til Lise med lyst og lett tonefall. Dette la jeg merke til en morgen da jeg hadde bestemt meg for å forsikre meg selv om at jeg til enhver tid var bevisst på å møte gutter og jenter på samme måte. Da jeg begynte å reflektere mer over dette og snakke med andre kollegaer om det, var det flere av oss som fikk en aha-opplevelse.

GJØR MER FORSKJELL ENN VI TROR

Barnehagens hverdagsliv er på lik linje med resten av samfunnet fundert på prinsippene om likestilling og likeverd. Vår bevissthet om, holdninger til og arbeid med likestilling og likeverd påvirker arbeidet vårt. Rammeplanen er tydelig på at personalet i barnehagen må «reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling».

Forskning viser at jenter og gutter, som i utgangspunktet skulle ha like muligheter, blir møtt av ulike forventninger, og de får ulike tilbakemeldinger fra personalet på samme aktiviteter. I en dybdestudie fra 2019 i forskningsprosjektet *Gode barnehager for barn i Norge* (GoBaN) sa personalet som ble intervjuet, at bevissthet omkring kjønn var et område de ikke jobbet spesielt med.

En informant sa: «Vi gjør kanskje mer forskjell enn vi tror vi gjør.»

Det tror jeg også.

GUTTER I DUKKEKROKEN

En annen gang tok jeg meg selv i å ta bilde av to gutter som satt i dukkekroken og lekte med dukker. Dette var to femåringer som jeg aldri hadde sett gjøre dette før. Jeg hentet kameraet og snikfotograferte dem. Det var egentlig ikke før jeg viste bildet til noen kollegaer, som lo og syntes det var søtt, at jeg skjønnte hva jeg hadde gjort. Jeg ville ikke ha kommet på å ta det samme bildet på den måten om det var to jenter som satt i dukkekroken. Er det greit? Nei!

REFLEKTERER FOR LITE

Det er greit å gjøre feil og siden korrigere seg selv, men jeg tror vi reflekterer i for liten grad omkring likestilling i barnehagen. Nettopp fordi vi har en forestilling om at vi agerer likt i situasjoner uavhengig av kjønn. Det er ikke et spørsmål om hvorvidt vi skal jobbe bevisst med dette i barnehagen, snarere hvordan gjør vi det? Jeg mener vi må begynne med oss selv og tørre å diskutere dette i personalgruppa. Vi må erkjenne at vi alle har blindsoner som det er mulig å gjøre noe med.

Ann Mari Milo Lorentzen

leder Kontaktforum barnehage i Utdanningsforbundet
annmarimilo.lorentzen@utdanningsforbundet.no

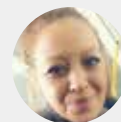

Svein Helge Grødem

barnehagelærer, styrer og redaktør av facebookgruppa Idébroen med 80 000 medlemmer og idebroen.no. Han deler aktuelle debatter og saker barnehagelærere og foreldre Norge rundt diskuterer.
idebroen@gmail.com

”Hjelpen blir sittende fast i en papirmølle.

Lise Ones
pedagogisk leder og leder for Utdanningsforbundet Søndre-Nordstrand, Oslo

Er barnet suicidal?

► Med fordypning i psykisk helse har jeg den siste tiden tenkt mye på barn jeg møter som sliter psykisk. Det høres ut som hjelpen er «rett rundt hjørnet» hvis du bare tar kontakt. Men er det sant? «Er barnet suicidal?» er returen fra instansen. «Nei, barnet er ikke stort nok til å tenke slik», svarer jeg. Henvvisning avvist er realiteten etter denne «kartleggingen». Har vi da det tilbudet alt og alle sier at vi skal benytte? Tidlig innsats er ikke tidlig ute – dessverre. Søknader om hjelp blir avvist.

En debattant svarer:

Jeg synes ikke det er bra nok! Hjelpen blir sittende fast i en papirmølle, og når barna får innvilget hjelp, tar det lang tid før man får ressurser. Hjelpen må mye kjøpe inn, den må være god nok, og personalet må få relevant opplæring i det barnet trenger hjelp til. Jeg og mange pedagoger og assistenter strekker oss langt, men det blir ikke godt nok! Mer ressurser i barnehagene NÅ!

Anne Marit Ådlandsvik
pedagogisk leder i Bergen

Hvordan lar dere barna få bestemme aktiviteter?

► Hvilke rutiner har dere for å ivareta barns rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet? Har dere skriftlige rutiner eller system for dette?

En debattant svarer:

Jeg har tatt en time per uke av plantiden med barna i grupper. Da snakker vi om hva vi har lyst til å gjøre sammen innenfor gjeldende tema. Vi søker opp aktiviteter på idebroen.no og snakker sammen om hva vi kan gjøre. På denne siden kan barna se mange ulike aktiviteter og velge ut fra det. Barna synes det er stas å ha «plantid».

”Vi søker opp aktiviteter på idebroen.no og snakker sammen om hva vi kan gjøre.

Oda Karine Sparhell Karlsen
pedagogisk leder i Haugesund

De blir brukt som levende reklame for sin egen barnehage.

Uetisk å bruke barn i kampen om kundene

► I forkant av barnehageopptaket observerte jeg det jeg mener er en bekymringsfull utvikling i kampen om kundene. Fra å massivt bruke sosiale medier for å nå ut til småbarnsforeldre bruker noen barnehager intetanende mindreårige til å stå i frontlinja i en reklamekampanje for egen barnehage. Jeg var på vei gjennom handlegata. Plutselig kommer det en pjokk mot meg. Han rekker et kort mot meg. «Vil du ha? Jeg har tegna selv!» sier han stolt. I hånda har han en laminert tegning. På baksiden finner jeg logoen til barnehagen han går i. «Den var jammen fin!» sier jeg. «Har du laget denne tegningen helt selv? Og så vil du gi den til meg?» Gutten trekker på skuldrene og smiler. Jeg burde kanskje bli rørt. Men noe føles veldig galt.

Jeg lurar på hvorfor han vil gi tegningen sin til en fremmed på gata, i stedet for mamma og pappa. Han har selvfølgelig ikke funnet på dette selv. For rett bortenfor står tre voksne i matchende kjeledresser med hver sin bunke laminerte kort i hendene og følger med på refleksvestbarna som deler ut tegninger. De blir brukt som levende reklame for sin egen barnehage. Oppfordret av voksne som skal ivareta deres behov, integritet og trygghet, til å drive personlig rettet markedsføring. De kan gjerne fortelle meg at barna blir informert på forhånd om hvorfor de gjør dette, og at barna synes det er «gøy», men det betyr ikke at barna forstår at dette handler om penger. Om kunder. Barn i barnehagealder er nemlig ikke samtykkekompetente.

Jeg mener det å bruke barn vi har et profesjonelt ansvar for, for egen vinning, ikke er til barnets beste. Jeg synes det er uetisk.

Toril Kristiansen
pedagogisk leder, Gjøvik

Barn mer redd andre barn enn voksne

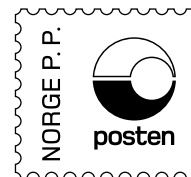
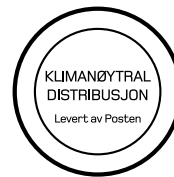
► Det er lørdag morgen, og jeg leser i en fagbok: «Femtittalsbarna var allment mer redde for voksne enn dagens barn. Barna nå er på den andre siden mer redde for andre barn enn det som var tilfelle før. Konklusjonen blir at voksne må være mer oppmerksomme på å beskytte barn mot andre barn, men også lære dem å beskytte seg selv og hjelpe andre.»

Har forskerne rett, og gir de riktige råd?

En debattant svarer:

– Jeg tror heller vi duller og beskytter altfor mye, og derfor blir barna mer «redde» for andre barn. De vet jo ikke hvordan de skal forsvare seg, og de får ikke lov å faktisk ta igjen verken i barnehagen eller på skolen.

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 Oslo

LES OG LYTT PÅ BOKMAGI OVER 50 SPRÅK

For nettbrett
og smarttelefon

Hold kamera på telefonen
over QR-koden og kom
direkte til tilbudet

TEST
GRATIS

Polylingo er en digital boktjeneste for barnehagen. Alle bøker i appen er innlest på norsk og mange av bøkene i appen finnes innlest på over 50 andre språk! Ved å dele bøker og leseopplevelser på de språk som finnes i barnegruppa styrker man det enkelte barns identitet og skaper nysgjerrighet og interesse for hverandres språkkulturer. Alle barn bør få oppleve bøkernes magi, på sitt språk!
Test GRATIS og uforpliktende i 30 dager hos polylingo.no!

Polylingo

